ప్రచురణార్హమైన

భారత దేశ సర్వోన్నత న్యాయస్థానము

సివిల్ అప్పీలు అధికార పరిధి

సివిల్ అప్పీల్ నంబరు 2502/2022

ఎంఏహెచ్. ఆదివాసి ఠాకూర్ జమాత్ స్వరాక్షణ్ సమితి ---అప్పీలుదారు

వర్సెస్

మహారాష్ట్ర రాష్ట్రం మరియు ఇతరులు ..ప్రతివాదులు

(సహితంగా)

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు.2772/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరుబరులు 2536-2537/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2533/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2532/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2534/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2518/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2517/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2525/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2520/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2527/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2526/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2538/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2541/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు2535/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు2546/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరులు 3922-3923/2019,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరులు 2544-2545/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2512/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2543/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2542/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2529/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2540/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2539/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2503/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2514/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2519/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు.2524/2022,

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2510 /2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2506/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2509/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2508/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2507/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 8603/2010

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 8605/2010

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2504/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2505/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2511/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2530/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2522/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2516/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2521/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2531/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2523/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2528/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2513/2022

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు9335/2013 మరియు

సివిల్ దరఖాస్తు నంబరు 2515/2022

తీర్పు

అభయ ఎస్. ఓకా, న్యాయమూర్తి.

ప్రవేశకము(ప్రెల్యూడ్)

1. భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 342 ప్రకారం, రాజ్యాంగ (షెడ్యూల్డ్ తెగలు) ఉత్తర్వు, 1950 (సంక్షిప్తంగా 'షెడ్యూల్డ్ తెగల ఉత్తర్వు') ద్వారా షెడ్యూల్డ్ తెగల జాబితాను తెలియజేశారు (నోటిఫై చేశారు) . పార్లమెంటు చట్టము 1976, ద్వారా షెడ్యూల్డ్ తెగల ఉత్తర్వులను సవరించింది . 1976 చట్టము మూడవ షెడ్యూల్లోని 9వ భాగంలో మహారాష్ట్ర రాష్ట్రానికి చెందిన ప్రకటిత (నోటిఫైడ్) షెడ్యూల్డు తెగల జాబితా ఉంది. మహారాష్ట్ర జాబితాలో ఎంట్రి (నమోదు) నంబరు. 44, లో ఈ క్రింది కులాలు షెడ్యూల్డ్ తెగలగా ప్రకటించబడ్డాయిః-

"ఠాకూర్, ఠాకర్, కా ఠాకూర్, కా ఠాకర్, మా ఠాకూర్, మా ఠాకర్ ".

2. కుల హక్కుల నిర్ధారణకు అనుసరించాల్సిన విధానానికి సంబంధించిన వివిధ సమస్యలు పెద్ద సంఖ్యలో వాజ్యాలు తలెత్తాయి. **కుమారి మాధురి పాటిల్ మరియు మరొకరు వర్సెస్ అడిషనల్ కమిషనర్, గిరిజన అభివృద్ధి మరియు ఇతరులు.** [1], వాజ్యం లో ఈ న్యాయస్థానం సామాజిక హోదా ధృవీకరణ పత్రాల జారీ, వాటి పరిశీలన మరియు వాటి ఆమోదం కోసం విధానాన్ని క్రమబద్ధీకరించడం అవసరమని పేర్కొన్నారు. తప్పుడు సామాజిక హోదా ధృవీకరణ పత్రాల ఆధారంగా అభ్యర్థులు విద్యా సంస్థలలో ప్రవేశాలు పొందిన అనేక కేసులు గుర్తించినందున, విధానపరమైన మార్గదర్శకాలను రూపొందించాల్సిన అవసరం ఉందని భావించారు, ఇది తప్పనిసరిగా షెడ్యూల్డ్ కులాలు లేదా షెడ్యూల్డ్ తెగలకు చెందిన నిజమైన అభ్యర్థులకు ప్రవేశాలను కోల్పోవడం యొక్క ప్రభావాన్ని కలిగి ఉంది. ఈ కుల స్థితి యొక్క ధృవీకరణ ప్రక్రియను నిర్దేశించే శాసనము ఆ సమయంలో అమలులో లేదు. అందువల్ల, పేర్కొన్న నిర్ణయంలోని 13వ పేరాలో చాలా సమగ్రమైన మార్గదర్శకాలు నిర్దేశించబడ్డాయి. పైన

పేర్కొన్న నిర్ణయంలోని 13 వ పేరా యొక్క సంబంధిత భాగం ఈ విధంగా ఉంది:

> "13. తప్పుడు సామాజిక హోదా ధృవీకరణ పత్రం ఆధారంగా తప్పుగా పొందిన ప్రవేశం లేదా తప్పుగా పొందిన నియామకము తప్పనిసరిగా రాజ్యాంగంలో నిర్దేశించిన విధంగా నిజమైన షెడ్యూల్డ్ కులాలు లేదా షెడ్యూల్డ్ తెగలు లేదా ఒబిసి అభ్యర్థులకు రాజ్యాంగం ద్వారా ప్రయోజనాలను కోల్పోవడం జరుగుతుంది . సామాజిక హోదా ధృవీకరణ పత్రం లేకపోవడం వల్ల నిజమైన అభ్యర్థులకు విద్యా సంస్థలలో ప్రవేశం లేదా రాష్ట్రం క్రింద ఉన్న కార్యాలయాలలో పదవులకు నియామకాలు కూడా నిరాకరించబడతాయి. తప్పుగా నమోదు పొందిన అనర్హులు లేదా నకిలీ వ్యక్తులు ఆలస్యం చేసే వ్యూహాలను ఆశ్రయిస్తారు మరియు పరిశీలన కమిటీ విచారణలను పూర్తి చేయడంలో అడ్డంకులను సృష్టిస్తారు. విద్యాసంస్థల్లో ప్రవేశానికి దరఖాస్తులు సాధారణంగా తల్లిదండ్రులు చేస్తారనేది నిజం, ఎందుకంటే ఆ తేదీన చాలా సార్లు విద్యార్థి మైనర్(అయుక్త వయుస్కుడు) కావచ్చు. తప్పుడు స్థితి ధృవీకరణ పత్రాన్ని క్లెయిమ్(దావా) చేస్తూ మోసం చేసేది తల్లిదండ్రులు లేదా సంరక్షకులు కావచ్చు. అందువల్ల, జారీ చేసిన ధృవపత్రాలను అత్యంత శీఘ్రముగా, సత్వరంగా పరిశీలించడం అవసరం. **ఈ ప్రయోజనం కోసం, సామాజిక హోదా ధృవీకరణ పత్రాల జారీ, వాటి పరిశీలన మరియు వాటి ఆమోదం కోసం విధానాన్ని క్రమబద్ధీకరించడం అవసరం, ఇవి ఈ క్రింది విధంగా ఉండవచ్చు:**
>
> 1. సామాజిక హోదా ధృవీకరణ పత్రం మంజూరు కోసం దరఖాస్తు, రెవెన్యూ సబ్ డివిజనల్ ఆఫీసర్ మరియు డిప్యూటీ

[1] (1994) 6 ఎస్సీసీ 241

కలెక్టర్ లేదా డిప్యూటీ కమిషనరుకు చేయబడుతుంది మరియు ధృవీకరణ పత్రం జారీ చేయబడుతుంది, అటువంటి అధికారి, తాలూకా లేదా మండల స్థాయిలో కాకుండా ఉండాలి,

2. తల్లిదండ్రులు, సంరక్షకులు లేదా అభ్యర్థి, సందర్భానుసారంగా, కులాలు మరియు ఉప కులాలు, తెగ, గిరిజన సమాజం, తెగలు లేదా గిరిజన సంఘాల భాగాలు లేదా సమూహాల వివరాలతో, సంబంధిత డైరెక్టరేట్ సూచించిన ఇతర వివరాలతో సమర్థుడైన గెజిటెడ్ అధికారి లేదా నాన్-గెజిటెడ్ అధికారి చేత ప్రమాణ పత్రాన్ని సక్రమంగా దాఖలు చేయాలి.

3. పరిశీలన కమిటీ ద్వారా కుల ధృవీకరణ పత్రం కొరకు కుల ధృవీకరణ దరఖాస్తు, విద్యా సంస్థలో ప్రవేశం లేదా నియామకము కోరుకునే ముందు కనీసం ఆరు నెలల ముందుగానే దాఖలు చేయాలి.అన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ముగ్గురు అధికారులతో ఒక కమిటీని ఏర్పాటు చేయాలి, అవి (ఐ) ఒక అదనపు లేదా సంయుక్త కార్యదర్శి లేదా సంబంధిత విభాగం డైరెక్టర్ హోదాలో ఉన్న ఏ అధికారి అయినా, (ఐఐ) డైరెక్టర్, సాంఘిక సంక్షేమం/గిరిజన సంక్షేమం/వెనుకబడిన తరగతి సంక్షేమం, సందర్భానుసారంగా, మరియు (ఐఐఐ) షెడ్యూల్డ్ కులాల విషయంలో సామాజిక హోదా ధృవీకరణ పత్రాలను, ధృవీకరణ మరియు జారీలో సన్నిహిత జ్ఞానం ఉన్న మరొక అధికారి., షెడ్యూల్డ్ తెగల విషయంలో, తెగలు, గిరిజన సంఘాలు, తెగలు లేదా గిరిజన సంఘాల భాగాలు లేదా సమూహాలను గుర్తించడంలో సన్నిహిత జ్ఞానం ఉన్న పరిశోధనా అధికారి.

5. ప్రతి డైరెక్టరేట్ మొత్తం ఛార్జ్ లో సీనియర్ డిప్యూటీ సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్ మరియు అంత్యంత సంఖ్యలో పోలీసు ఇన్స్పెక్టర్లతో కూడిన విజిలెన్స్ సెల్ను ఏర్పాటు చేయాలి వారు సామాజిక **హోదా వాదనలపై దర్యాప్తు చేయండింది**. స్థానిక నివాస స్థలానికి మరియు అభ్యర్థి సాధారణంగా నివసించే అసలు ప్రదేశానికి లేదా వలస వెళ్లినట్లయితే అతను మొదట వచ్చిన పట్టణం లేదా నగరానికి ఇన్స్పెక్టర్ వెళతారు. నిఘా అధికారి అభ్యర్థి లేదా తల్లిదండ్రులు లేదా సంరక్షకుడు పేర్కొన్న సామాజిక హోదాకు సంబంధించిన అన్ని వాస్తవాలను వ్యక్తిగతంగా ధృవీకరించి సేకరించాలి. అతను పాఠశాల రికార్డులు, పుట్టిన తేదీలను కూడా పరిశీలించాలి, ఏదైనా ఉంటే నమోదు చేయాలి. **అతను వారి కులం మొదలైన వాటికి సంబంధించి తల్లిదండ్రులు, సంరక్షకులు లేదా అభ్యర్థిని లేదా అభ్యర్థి యొక్క సామాజిక స్థితి గురించి పరిజ్ఞానం ఉన్న ఇతర వ్యక్తులను కూడా పరిశీలించి, ఆపై సంబంధిత కులాలు లేదా తెగలు లేదా**

గిరిజన వర్గాలు మొదలైన వారి విలక్షణమైన మానవ మరియు జాతిపరమైన లక్షణాలు, దేవతలు, ఆచారాలు, వాడుక, వివాహ విధానం, మరణ వేడుకలు, మృతదేహాలను ఖననం చేసే పద్ధతి మొదలైన వాటికి సంబంధించిన అన్ని వివరాలతో పాటు డైరెక్టరేట్ కు ఒక నివేదికను సమర్పించాలి.

6. సంబంధిత శాఖాదికారి, నిఘా అధికారి నివేదిక ను ఒప్పుకొనిన తరువాత, సామాజిక హోదా కోసం క్లెయిమ్(దావా)" అసలైనదికాదు "లేదా" సందేహాస్పదమైనది" లేదా నకిలీది లేదా తప్పుగా లేదా తప్పుగా క్లెయిమ్(దావా) చేయబడిందని కనుగొంటే, సంబంధిత డైరెక్టర్ నిఘా అధికారి నివేదిక కాపీని అభ్యర్థికి రిజిస్టర్డ్ పోస్ట్ ద్వారా లేదా అభ్యర్థి చదువుతున్న లేదా ఉద్యోగం చేస్తున్న సంబంధిత విద్యా సంస్థ అధిపతి ద్వారా అందించాలని షోకాజ్ నోటీసు(కారణం చూపమనే ప్రకటనలు) జారీ చేయాలి. నోటీసు ఏదైనా ప్రాతినిధ్యం లేదా సమాధానం ఏదైనా ఉంటే, రసీదు చేసిన తేదీ నుండి రెండు వారాల్లోపు చేయబడుతుందని సూచించాలి. నోటీసు మరియు ఏ సందర్భంలోనూ అభ్యర్థనపై నోటీసు అందిన తేదీ నుండి 30 రోజులకు మించకూడదు. ఒకవేళ, అభ్యర్థి విచారణకు అవకాశం కోరుతూ, ఆ తరపున విచారణ జరపాలని దావా చేస్తే, అటువంటి ప్రాతినిధ్యం/సమాధానం అందిన తరువాత శాఖాదికారి కమిటీని, ఉమ్మడి/అదనపు కార్యదర్శిని సభాధ్యక్షుడు గా సమావేశపరుస్తారు, వారు అభ్యర్థి/తల్లిదండ్రులు/సంరక్షకులకు వారి దావాకు మద్దతుగా అన్ని సాక్ష్యములు సమర్పించడానికి సహేతుకమైన అవకాశాన్ని ఇస్తారు. గ్రామం లేదా ప్రాంతంలో బీట్ ఆఫ్ డ్రమ్(డప్పుల దరువు) లేదా ఏదైనా ఇతర విధము ద్వారా బహిరంగ నోటీసు ప్రచురించవచ్చు మరియు ఏ వ్యక్తి లేదా సంఘం అటువంటి దావాను వ్యతిరేకిస్తే, అతనికి/దానికి సాక్ష్యమును ప్రవేశపెట్టుట అవకాశం ఇవ్వవచ్చు. వ్యక్తిగతంగా లేదా న్యాయవాది ద్వారా అటువంటి అవకాశాన్ని ఇచ్చిన తరువాత, కమిటీ తనకు అనుకూలంగా అనిపించే విచారణ చేసి, అభ్యర్థి లేదా ప్రత్యర్థి లేవనెత్తిన అభ్యంతరాలను పరిశీలించి, దానికి మద్దతుగా సంక్షిప్త కారణాలతో తగు విధముగా ఉత్తర్వును జారీ చేయవచ్చు.

7. ఒకవేళ నివేదిక అభ్యర్థికి అనుకూలంగా ఉండి, నిజమైనదని మరియు నిజమని తేలితే, నివేదిక లేదా ఇచ్చిన వివరాలు సేకరించిన చోట లేదా తప్పుడు లేదా మోసపూరితంగా పొందినట్లు తేలితే తప్ప తదుపరి చర్య తీసుకోవలసిన అవసరం లేదు మరియు తరువాతి సందర్భంలో పేరా 6 లో ఊహించిన అదే విధానాన్ని అనుసరించాలి.

8. అభ్యర్థి మైనర్ (అయుక్త వయస్కుడు) అయితే సామాజిక హోదా ధృవీకరణ పత్రాల దావాకు మద్దతుగా అన్ని సాక్ష్యము కమిటీ ముందు హాజరుకావాలని పేరా 6 లో ఉద్దేశించిన నోటీసును తల్లిదండ్రులు/సంరక్షకులకు కూడా జారీ చేయాలి.

9. ....

10. ....

11. కమిటీ ఆమోదించిన ఉత్తర్వు రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 కింద కార్యకలాపాలకు లోబడి మాత్రమే తుది మరియు నిశ్చయాత్మకమైనదిగా ఉంటుంది.

12. ఏ ఇతర అధికారం ముందు ఎటువంటి దావా లేదా ఇతర చర్యలు ఉండకూడదు."

(ప్రాధాన్యత జోడించబడింది)

3. పైన పేర్కొన్న మార్గదర్శకాలు రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 142 ప్రకారం అధికార పరిధిని వినియోగించుకుంటూ స్పష్టంగా రూపొందించబడ్డాయి, ఎందుకంటే ఈ రంగంలో ఎటువంటి చట్టం పనిచేయడం లేదని ఈ న్యాయస్థానం కనుగొంది. మహారాష్ట్ర రాష్ట్రానికి సంబంధించినంత వరకు, అక్టోబర్ 18,2001 నుండి మహారాష్ట్ర షెడ్యూల్డ్ కులాలు, షెడ్యూల్డ్ తెగలు, డీనోటిఫైడ్ తెగలు, (విముక్త జాతులు), సంచార తెగలు, ఇతర వెనుక బడిన వర్గములు మరియు ప్రత్యేక వెనుకబడిన వర్గం (జారీ మరియు ధృవీకరణ నియంత్రణ) కుల ధృవీకరణ పత్రం చట్టము, 2000 (సంక్షిప్తంగా '2000 చట్టము') అమలులోకి వచ్చింది. 2000 చట్టము వివిధ వర్గాల వెనుక బడిన వర్గములు వ్యక్తులకు కుల ధృవీకరణ పత్రాల జారీ మరియు ధృవీకరణను నియంత్రించడానికి చాలా విస్తృతమైన యంత్రాంగాన్ని కలిగి ఉంది. రెండు స్థాయిల యంత్రాంగం అందించబడింది. మొదటి స్థాయి కుల ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ చేసే సమర్థ అధికారం. 2000 చట్టము కింద ఏర్పాటు చేసిన పరిశీలన కమిటీ ద్వారా ధృవీకరణ మరియు చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రం మంజూరుకు లోబడి మాత్రమే చెల్లుతుంది. సమర్థ అధికారం జారీ చేసిన కుల ధృవీకరణ పత్రాల ఖచ్చితత్వాన్ని ధృవీకరించడానికి విభాగం 6 కింద ఏర్పాటు చేసిన పరిశీలన కమిటీకి అధికారం ఉంది. సాక్ష్యాలను పిలిపించి, వారి హాజరును అమలు చేయడానికి, పత్రాలను కనుగొనడం, తనిఖీ చేయడం, అఫిడవిట్లపై సాక్ష్యాలను స్వీకరించడం, ఏదైనా సాక్ష్యం లేదా కార్యాలయం నుండి ఏదైనా పబ్లిక్ రికార్డ్ లేదా దాని నకలుని అభ్యర్థించడం, సాక్ష్యాలను పరీక్షించడానికి లేదా పత్రాలను సమర్పించడానికి కమిషన్ల ను జారీ చేయడం వంటి అధికారాలను విభాగం 9 యొక్క సమర్థ అధికారం సివిల్ న్యాయస్థానం, సాక్ష్యము పరిశీలన కమిటీకి అందిస్తుంది. 2000 చట్టము ప్రకారం మహారాష్ట్ర షెడ్యూల్డ్ తెగలు (జారీ మరియు ధృవీకరణ నియంత్రణ) ధృవీకరణ పత్రం నియమాలు, 2003 (సంక్షిప్తంగా

"ఎస్టీ నియమాలు") రూపొందించడం ద్వారా నిభందనలు తయారు చేసే అధికారాన్ని ఉపయోగించారు. అదేవిధంగా, మహారాష్ట్ర షెడ్యూల్డ్ కులాలు, డీనోటిఫైడ్ ట్రైబ్స్, (విముక్త జాతులు), సంచార తెగలు, ఇతర వెనుక బడిన వర్గములు మరియు ప్రత్యేక వెనుకబడిన వర్గం (జారీ చేయడం మరియు ధృవీకరణ నియంత్రణ) కుల ధృవీకరణ పత్రం నియమాలు, 2012 (సంక్షిప్తంగా 'ఎస్సీ నియమాలు') రూపొందించబడ్డాయి. పరిశీలన కమిటీ ఏర్పాటుకు సంబంధించిన నిబంధనలును, అలాగే ప్రక్రియను వివరించండి సమర్థ అధికారం అనుసరిస్తుంది, మరియు రెండు వర్గాలకు వర్తించే నిబంధనల ద్వారా పరిశీలన కమిటీ నిర్దేశించబడింది. ఎస్టీ నిబంధనలలోని నియమము 10 మరియు నిబంధన 12, ప్రకారం విచారణ నిర్వహించడానికి వరుసగా షెడ్యూల్డ్ కులాలు మరియు షెడ్యూల్డ్ తెగల పరిశీలన కమిటీలకు సహాయపడటానికి నిఘా విభాగం ఏర్పడింది. ఎస్టీ నిబంధనల ప్రకారం ఏర్పాటు చేయబడిన నిఘా విభాగనికి సీనియర్ డిప్యూటీ సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్, పోలీస్ ఇన్స్పెక్టర్లు, పోలీస్ కానిస్టేబుళ్లు ఉంటారు. అనుబంధ పరీక్షను నిర్వహించడానికి నిఘా విభాగానికి ఎస్సి నియమాలు ప్రత్యేకంగా నిబంధనలు చేయబడ్డాయి. ఎస్టీ నిబంధనల ప్రకారం ఏర్పాటు చేసిన నిఘా విభాగానికి అనుబంధ పరీక్ష నిర్వహించే అధికారం ఉందా అనే దానిపై కొంత వివాదం ఉంది. మేము చెప్పిన సమస్యను పరిష్కరిస్తున్నాము. సంబంధిత కులాలు లేదా తెగలు లేదా గిరిజన సంఘాలు మానవ శాస్త్ర మరియు జాతిపరమైన లక్షణాలు, దేవతలు, ఆచారాలు, వాడుక, వివాహ విధానం, మరణ వేడుకలు, మృతదేహాలను ఖననం చేసే పద్ధతి మొదలైన వాటి గురించి నిఘా విభాగానికి విచారణ చేయవలసి ఉంటుంది. అనుబంధ పరీక్షలో భాగంగా, సమర్ద అధికారి నుండి కుల ధృవీకరణ పత్రం పొందిన అభ్యర్థిని నిర్దిష్ట కులం/తెగకు సంబంధించిన పైన పేర్కొన్న కారణాల గురించి ఆయనకు జ్ఞానం ఉందా అని నిర్ధారించడానికి పరీక్షిస్తారు.

నియంత్రణ(కాంట్రవర్సీ)

4. తేది 24 మార్చి 2022 నాటి ఉత్తర్వు ద్వారా, ప్రస్తుత దావాల సమూహాన్ని పెద్ద/త్రి సభ్య (లార్జ్)ధర్మాసనానికి పంపారు. ప్రధాన దావాలో సవాలు (సివిల్ అప్పీలు నంబరు. 2502 / 2022) ***శిల్పా విష్ణు ఠాకూర్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర*** (*2009 (3) ఎంహెచ్ ఎల్ జె (ఎఫ్. బి) 995*) వాజ్యం లో బొంబాయి ఉన్నత న్యాయస్థానం పూర్తి ధర్మాసనం యొక్క నిర్ణయానికి కట్టుబడి ఉంది. బాంబే ఉన్నత న్యాయస్థానం పూర్తి ధర్మాసనం 2000 చట్టము నిబంధనలుతో పాటు ఎస్టీ నిబంధనలును కూడా వివరించింది. వివాదాస్పద తీర్పు పరిశీలన కమిటీ అనుసరించాల్సిన వివిధ విధానపరమైన అంశాలను చర్చిస్తుంది మరియు నిర్దేశిస్తుంది. కుల దావా యొక్క ఖచ్చితత్వాన్ని నిర్ణయించడంలో అనుబంధ పరీక్ష ఒక అంతర్భాగమని బొంబాయి ఉన్నత న్యాయస్థానం పూర్తి ధర్మాసనం పేర్కొంది. తేది 24,03, 2022 నాటి ఉత్తర్వులో, ఈ న్యాయస్థానం

యొక్క సమన్వయ ధర్మాసనాల యొక్క రెండు నిర్ణయాలలో వ్యక్తం చేసిన అభిప్రాయాల సంఘర్షణ ఉందని ఈ న్యాయస్థానం యొక్క ధర్మాసనం పేర్కొంది. మొదటి వాజ్యం ***విజకుమార్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర మరియు ఇతరులు.*** (*(2010) 14 ఎస్ సిసి 489*)మరియు రెండవ వాజ్యం **ఆనంద్ వర్సెస్ గిరిజనుల పరిశీలన మరియు ధ్రువీకరణ కోసం కమిటీమరియు ఇతరులు** (*(2012) 1 ఎస్సీసీ 113*) . **విజకుమార్**[3], వాజ్యం యొక్క పేరా 9 లోని నిర్ణయం ఒక అభ్యర్థి ఏ దశలోనైనా అనుబంధ పరీక్షలో విఫలమైతే, అతనికి కుల చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రాన్ని మంజూరు చేయలేమని ఈ న్యాయస్థానం పేర్కొంది. **ఆనంద్**[4] దావా విషయంలో , సమర్థ అధికారం జారీ చేసిన కుల ధృవీకరణ పత్రం ఆధారంగా కుల దావాను నిర్ణయించడానికి అనుబంధ పరీక్ష మాత్రమే ప్రమాణం కాదని తీర్పు ఇవ్వబడింది. డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యము ధృవీకరించడానికి దీనిని ఉపయోగించవచ్చని నిర్ధారించబడింది. సమర్థ అధికారం జారీ చేసిన కుల ధృవీకరణ పత్రం ఆధారంగా కుల దావాపై తీర్పు ఇచ్చేటప్పుడు అనుబంధ పరీక్షకు అత్యధిక ప్రాముఖ్యత ఇవ్వాలా అనేది నిర్ణయించాల్సిన విషయము. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, అనుబంధ పరీక్ష అనేది కుల దావాను లిట్మస్ పరీక్ష నిర్ణయించడానికి కాదా అనేది విషయము.

కక్షిదారుల వివాదస్పద అభ్యర్థనలు

5. సివిల్ అప్పీల్ నంబరు 2502/2022 లో అప్పీలుదారుల తరపున సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ శేఖర్ నాఫాడే ప్రధాన వాదనలు చేశారు. 2000 చట్టము, ఎస్టీ నిబంధనల ద్వారా ఆయన మమ్మల్ని ముందుకు తీసుకెళ్లారు. **కుమారి మాధురి పాటిల్**[1] విషయంలో తీసుకున్న నిర్ణయంపై ఆధారపడిన ఆయన, రాజ్యాంగ పూర్వ కాలానికి సంబంధించిన పత్రాలకు అత్యధిక సంభావ్య విలువ ఉందని కోరారు. అతను యిలా వాదించారు కుల దావాకు మద్దతుగా అటువంటి పత్రాలను పరిశీలన కమిటీ ముందు సమర్పించినట్లయితే, మరియు అవి సంబంధితమైనవి మరియు నిజమైనవి అని తేలితే, పరిశీలన కమిటీ నిఘా విభాగం ద్వారా విచారణకు ఆదేశించే సందర్భం ఉండదు. అదేవిధంగా, కుల పరిశీలన కమిటీ ముందు ధృవీకరణ కోసం దరఖాస్తు చేసిన వ్యక్తి యొక్క రక్త బంధువులకు కుల చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రాలు మంజూరు చేయబడితే, పరిశీలన కమిటీ తదుపరి విచారణను కోరారు. రెండు సందర్భాల్లోనూ, కుల ధృవీకరణ పత్రాన్ని ధృవీకరించడం కుల పరిశీలన కమిటీ విధి. పరిశీలన కమిటీ అనుసరించాల్సిన విధానాన్ని నిర్దేశించే ఎస్టీ నిబంధనలలోని నియమము 12పై ఆయన మా దృష్టిని ఆకర్షించారు. దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యముతో పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తి చెందకపోతే మాత్రమే నిఘా విభాగం ద్వారా విచారణకు ఆదేశించవచ్చని ఉప నియమం (2) నిర్దేశిస్తుందని ఆయన ఎత్తి చూపారు . దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన పత్రాలు కుల దావాను నిరూపించడానికి సరిపోవని పరిశీలన కమిటీ నిర్ధారణకు వచ్చినతర్వాత మాత్రమే దావాను నిఘా విభాగం పంపిన తర్వాతే అనుబంధ పరీక్ష నిర్వహణ విషయము తలెత్తుతుందని ఆయన ఎత్తి చూపారు. పరిశీలన కమిటీ యంత్రాంగం

లేకుండా కేసును నిఘా విభాగానికి పంపలేమని ఆయన సమర్పించారు. కుల దావాను ధృవీకరించడానికి దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన పత్రాలు సరిపోవని సంతృప్తిని నమోదు చేయడం.

6. బాంబే ఉన్నత న్యాయస్థానం ఇచ్చిన ఈ క్రింది తీర్పుపై ఆయన ఆధారపడ్డారు. **అపూర్వ, తండ్రి పేరు వినయ నికలే వర్సెస్ డివిజనల్ కమిటీ కేసు(***2010 (6) ఎంహెచ్ ఎల్ జెపేజీ 401* **)**. ఆయన రాజ్యాంగ పూర్వ కాలానికి సంబంధించిన పత్రాలు లేదా పరిశీలనాత్మక విలువ కలిగిన పత్రాలు లేదా తన రక్త బంధువుకు మంజూరు చేసిన కుల చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రం ఆధారంగా ఒక దరఖాస్తుదారు తన కుల దావాను విజయవంతంగా స్థాపించినట్లయితే, అనుబంధ పరీక్షను దరఖాస్తు చేయవలసిన అవసరం లేదని వాదించారు. సంక్షిప్తంగా, అతని వివరణ ఏమిటంటే, అనుబంధ పరీక్ష అనేది **లిట్మస్** పరీక్ష కాదు. **ఆనంద్**[4] దావా లో ఈ ఉన్నత న్యాయస్థానం తీసుకున్న అభిప్రాయం, 2000 చట్టము మరియు ఎస్టీ నిబంధనల వివరణపై ఆధారపడి ఉందని ఆయన వాదించారు. ఎస్టీ నిబందనలు అమలులోకి రాకముందే **విజకుమార్** [3] దావా ని ఈ ఉన్నత న్యాయస్థానం నిర్ణయించిందని ఆయన ఎత్తి చూపారు. ప్రతి సందర్భంలోనూ అనుబంధ పరీక్ష తప్పనిసరి అని సూచించడానికి నిర్ణయంలో ఎటువంటి కారణాలు నమోదు చేయబడలేదని ఆయన కోరుతున్నారు. విద్వాంసుడైన న్యాయవాది ఈ క్రింది సర్వీసు దావా లో ఉన్నత న్యాయస్థానం నిర్ణయాన్ని నొక్కి చెప్పారు , **జిల్లా కలెక్టర్, సతారా మరియు మరొకరు వర్సెస్ మంగేష్ నివృతి కాశిద్** *(2019) 10 ఎస్ సిసి 166*. ప్రతి దావా లో నిఘా విభాగం సహాయం తీసుకోవాల్సిన అవసరం లేదని, దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన పత్రాలతో పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తి చెందనప్పుడు మాత్రమే తీసుకోవాలని ఈ ఉన్నత న్యాయస్థానం స్పష్టంగా పేర్కొన్నట్లు ఆయన ఎత్తి చూపారు. షెడ్యూల్డ్ తెగకు చెందిన మరియు పట్టణ ప్రాంతంలో నివసిస్తున్న ఒక దరఖాస్తుదారు తెగ యొక్క లక్షణాలు, వేడుకలు మరియు తెగ యొక్క దేవతలకు సంబందించిన విషయాలతో పరిచయం కలిగి ఉండకపోవచ్చని కూడా ఆయన ఎత్తి చూపారు. **ఆనంద్**[4] దావా లో ఈ ఉన్నత న్యాయస్థానం నిర్ణయాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని, **శిల్పా విష్ణు ఠాకూర్** [2] దావా వివాదాస్పద తీర్పు పరోక్షంగా రద్దు చేయబడిందని పేర్కొంటూ రిట్ దరఖాస్తు నంబరు 4198/2005 , తేది 1.08.2018 న బొంబాయి న్యాయస్థానం ఇచ్చిన నిర్ణయంపై కూడా సీనియర్ న్యాయవాది ఆధారపడ్డారు. అందువల్ల, ఆక్షేపిత తీర్పు సవరణకు పిలుపునిస్తుందని, 2000 చట్టము మరియు ఎస్టీ నిబంధనలకు అనుగుణంగా కుల దావాను నిర్ణయించేటప్పుడు అనుబంధ పరీక్షకు అత్యంత ప్రాముఖ్యత లేదని నిర్ధారించాలని ఆయన వాదించారు.

7. శ్రీమతి. వి . మోహనా సంబంధిత దావాలో హాజరైన సీనియర్ న్యాయవాది ఈ న్యాయస్థానం తీర్పుపై ఎక్కువగా ఆధారపడ్డారు, **పాల్ఘాట్ జిల్లా తాండన్ సముద్ర సంరక్షణ సమితికేసు మరియు మరొకరు వర్సెస్ కేరళ రాష్ట్రం***(1994) 1 ఎస్ సిసి 359*. ఏదైనా నిర్దిష్ట సమాజం ఎస్టీ నిబంధన పరిధిలోకి వస్తుందా లేదా అని నిర్ణయించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లేదా పరిశీలన

కమిటీ ఎటువంటి విచారణ నిర్వహించలేదని ఆమె వాదించారు. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 341 ప్రకారం మాత్రమే సవరణను అమలు చేయగలమని, ఎస్టీ ఉత్తర్వు కింద మూడవ షెడ్యూల్ను పరోక్షంగా సవరించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రయత్నం చేయలేదని ఆమె వాదించారు. ఆమె సమర్పించిన విషయం ఏమిటంటే, ఇచ్చిన దావాలో పరిశీలనాత్మక విలువ కలిగిఉండు పత్రాలు దరఖాస్తుదారుడు ఠాకూర్ కులానికి చెందినవాడని లేదా 1976 చట్టము మూడవ షెడ్యూల్లో నోటిఫై చేయబడిన ఇతర కులానికి చెందినవాడని చూపిస్తే, ఎటువంటి అనుబంధ పరీక్షను నిర్వహించే విషయము లేదు.

8. మహారాష్ట్ర రాష్ట్రం తరపున హాజరైన సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ శ్యామ్ దివాన్ మాట్లాడుతూ ఠాకూర్ అనే ఇంటి పేరును ముందుకు మరియు వెనుకబడిన తరగతి వర్గాలు పంచుకుంటాయని న్యాయపరంగా గుర్తించబడిందని సూచించారు. అతను ఈ క్రింది దావా నిర్ణయంపై ఆధారపడ్డాడు **మహారాష్ట్ర రాష్ట్రం మరియు ఇతరులు వర్సెస్ రవి ప్రకాష్ బాబులాల్సింగ్ పర్మార్ మరియు మరొకరు** (*(2007) 1 ఎస్ సిసి 80*). ఆక్షేపిత తీర్పులో కూడా వాస్తవిక అంశం విస్తృతంగా పరిష్కరించబడింది, ఈ విషయాన్ని ఆయన ఎత్తి చూపారు. 2000 చట్టము నిబంధనలు ప్రకారం, మూడు దశల్లో విచారణ జరపాల్సిన అవసరం ఉందని ఆయన సూచించారు. మొదటిది, దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన పత్రాల ఆధారంగా అతని దావా యొక్క నిజాయితీని నిర్ధారించడానికి సమర్థ అధికారం ద్వారా విచారణ. మొదటి దశలో, సమర్థ అధికారం పత్రాలతో సంతృప్తి చెందినట్లయితే, అది ధృవీకరణకు లోబడి కుల ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ చేయాలి. రెండవ దశ నిఘా విభాగం నిర్వహించే దేశీయ మరియు పాఠశాల విచారణ, ఇందులో అనుబంధ పరీక్ష ఉంటుంది మరియు మూడవ దశ న్యాయపరమైన అధికారం అయిన పరిశీలన కమిటీ ద్వారా ధృవీకరణ మరియు పరిశీలన ఉంటుంది.

9. దరఖాస్తుదారుని దగ్గరి బంధువుల విషయంలో పరిశీలన కమిటీ చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రాలను జారీ చేసినప్పటికీ, చట్టవిరుద్ధత శాశ్వతం కాకుండా చూచుట పరిశీలన కమిటీ మొత్తం సాక్ష్యము అంచనా వేసే ప్రక్రియలో అంతర్భాగంగా అనుబంధ పరీక్షను దరఖాస్తు చేయాల్సి ఉంటుందని ఆయన దాఖలు చేసిన లిఖితపూర్వక సమర్పణలతో వాదించారు. సమీప బంధువుకు పొరపాటున లేదా మోసం చెల్లుబాటు లేదా శాసనము ప్రకారం విచారణ నిర్వహించకుండా లేదా ఎటువంటి కారణాలను నమోదు చేయకుండా ధృవీకరణ పత్రం జారీ చేయబడిన సందర్భాలు ఉన్నాయని ఆయన వాదించారు. ఉన్నత న్యాయస్థానం ఆక్షేపిత ఉత్తర్వు ఆధారంగా మునుపటి చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రం జారీ చేయబడిందా అనే విషయమును కూడా పరిశీలన కమిటీ పరిశీలించవచ్చని ఒక సమర్పణ చేయబడింది. **ఆనంద్** [4] దావా లోని నిర్ణయంలో 22.1 పేరాలో పేర్కొనబడిన నిర్ణయం తప్పుగా వుందని గట్టిగా వాదించారు.

10. ఇచ్చిన సందర్భంలో, దరఖాస్తుదారు తెగ లేదా దేవతలకు సంబంధించిన ఆచారల లక్షణాలు, మతపరమైన వేడుకలు మొదలైన వాటితో పూర్తిగా పరిచయం కలిగి ఉండకపోవచ్చని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తరపున వాదించ బడింది. అందువల్ల, నిఘా విభాగం దరఖాస్తుదారుడి తల్లిదండ్రులను కూడా విచారించాల్సిన అవసరం ఉంది. షెడ్యూల్డ్ తెగ ఠాకూర్ విషయంలో, ఈ ఇంటిపేరు ఉన్న వ్యక్తులు కూడా అగ్రశ్రేణులకు చెందినవారు కాబట్టి వేరే పరీక్షను అమలు చేయాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కోరింది.అందువల్ల, ఠాకూర్ అనే తెగ వాదన విషయంలో, అభ్యర్థి ఇంటిపేరును ఠాకూర్ గా కలిగి ఉన్న రాజ్యాంగ పూర్వ పత్రాలు ఎటువంటి పర్యవసానాన్ని కలిగి ఉండవు.అందువల్ల, ఠాకూర్ యొక్క తెగ దావా విషయంలో, అనుబంధ పరీక్షను వర్తింపజేయాలి. **విజయకుమార్** [3] విషయంలో తీసుకున్న దృక్పథం సరైనదని, అవసరమైన వివరణలు ఇవ్వబడతాయని రాష్ట్రం సమర్పించింది. 22వ పేరాలో **ఆనంద్** [4] దావాలో సమర్పించిన ఫలితాలకు సంబంధించి జారీ చేయాలి.

11. సంబంధిత విషయాలలో ఒకదానికి హాజరైన సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ రవి కె. దేశ్పాండే 2000 చట్టము కింద ఏర్పాటు చేసిన పరిశీలన కమిటీ న్యాయపరమైన అధికారం కాదని కోరారు. ఆయన **దయరామ్ వర్సెస్ సుధీర్ బాతమ్ మరియు ఇతరులు** (*(2012) 1 SCC 333*), విషయంలో ఈ న్యాయస్థానం పరిశీలన కమిటీ అనేది న్యాయపరమైన అధికారం కాదని, ఇది పరిపాలనా అధికారం అని పేర్కొందని వాదించారు . **దయరామ్** (*(2012) 1 SCC 333*), విషయంలో తీసుకున్న నిర్ణయాన్ని ఈ దావాలో న్యాయస్థానం ఈ విధంగా అనుసరించాలని కూడా ఆయన కోరారు. **జె. చిత్ర వర్సెస్ జిల్లా కలెక్టర్ మరియు ఛైర్మన్, రాష్ట్ర స్థాయి విజిలెన్స్ కమిటీ, తమిళనాడు మరియు ఇతరులు** *(2021) 9 SCC 811* . ఆయన అనుబంధ పరీక్ష అనేది పరిశీలన కమిటీ విచారణలో అంతర్భాగమని ఉన్నత న్యాయస్థానం కనుగొనడానికి ఎటువంటి చట్టపరమైన ఆధారం లేదని వాదించారు. **ఆనంద్**[4] దావా సరిగ్గా నిర్ణయించబడిందని, ఆ మేర **శిల్పా విష్ణు ఠాకూర్** [2] దావా లో వివాదాస్పద తీర్పును సవరించాల్సి ఉంటుందని ఆయన కోరారు. జోక్యం చేసుకున్న వారిలో ఒకరు ఎస్సి నిబంధనలులోని నిబంధనలుపై కూడా ఆధారపడ్డారు మరియు అనుబంధ పరీక్షలను నిర్వహించడానికి విజిలెన్స్ సెల్కు ప్రత్యేకంగా అధికారం ఇచ్చినప్పటికీ, అటువంటి నిబంధన ఎస్టీ నిబంధనలలో లేదని సమర్పించారు.

మన దృక్పథం

12. కుమారి మాధురి పాటిల్[1] దావా లో ఈ న్యాయస్థానం జారీ చేసిన ఆదేశాలను మేము ఇప్పటికే వివరంగా ప్రస్తావించాము. **దయరామ్** [9] కేసులో ఒక సమన్వయ ధర్మాసనం తన నిర్ణయంలోని 35వ పేరాలో ఈ విధంగా జారీ చేయబడింది , ఈ ఉన్నత న్యాయస్థానం **కుమారి మాధురి పాటిల్**[1] దావా, 13 పేరాలో జారీ చేసిన ఆదేశాలు షెడ్యూల్డ్ కులాలు, షెడ్యూల్డ్ తెగలు, సంచార తెగలు మరియు ఇతర వెనుక బడిన వర్గముల కుల హక్కుల ధృవీకరణ రంగాన్ని నియంత్రించే తగిన

చట్టాలు ఉన్నాయని పేర్కొంది. అందువల్ల, **కుమారి మాధురి పాటిల్** [1] విషయంలో జారీ చేసిన ఆదేశాలు తగు విధముగా చట్టం రూపొందించబడే వరకు మాత్రమే వర్తిస్తాయని నిర్ధారించబడింది. అందువల్ల, 2000 చట్టము అమల్లోకి వచ్చిన తరువాత, పైన పేర్కొన్న చట్టము యొక్క నిబంధనలు మాత్రమే ప్రబలంగా ఉంటాయి.

13. అందువల్ల, 2000 చట్టము యొక్క నిబంధనలును మనం అర్థం చేసుకోవాలి. 2000 చట్టము 2001 అక్టోబరు 18న అమల్లోకి వచ్చింది. శీర్షిక నుండి గమనించ గలిగినట్లుగా, 2000 చట్టము షెడ్యూల్డ్ తెగలు, **డీనోటిఫైడ్** తెగలు, సంచార తెగలు, ఇతర వెనుక బడిన వర్గములు మరియు ప్రత్యేక వెనుకబడిన వర్గాలకు చెందిన వ్యక్తులకు సంబంధించి కుల ధృవీకరణ పత్రాల జారీ మరియు ధృవీకరణ నిమయము సంబంధించినది. 2000 చట్టము పథకం, నిబంధన 2 (బి) కింద నిర్వచించిన విధంగా కుల ధృవీకరణ పత్రాల మంజూరు కోసం సమర్థ అధికారికి దరఖాస్తు చేయాలి. సమర్థ అధికారి తప్పనిసరిగా నియమాలు సూచించిన విధానాన్ని అనుసరించాలని వివరించ బడింది . సూచించిన విధానాన్ని అనుసరించిన తరువాత, అభ్యర్థి చేసిన దావా నిజమైనదని సమర్థ అధికారం సంతృప్తి చెందితే, అది సూచించిన రూపంలో కుల ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ చేయవచ్చు. నిబంధన 4 లోని ఉప నిబంధన (1), ప్రకరం సరైన కారణాల వల్ల, దరఖాస్తును తిరస్కరించినట్లయితే, తిరస్కరణకు గల కారణాలను నమోదు చేయాలని ప్రత్యేకంగా సూచిస్తుంది. కుల ధృవీకరణ పత్రం మంజూరు కోసం దరఖాస్తును తిరస్కరించే ఉత్తర్వు నిబంధన 5 లోని ఉప నిబంధన (1) కింద అప్పీలు చేయదగినదిగా ఉన్నందున, అప్పీలు అధికార పరిధి తిరస్కరణకు గల ప్రయోజనకరమైన కారణాలు కలిగి ఉండాలి.

14. సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్, 1908 నిబంధన 9 ప్రకారం, ఏదైనా వ్యక్తిని పిలిపించి, అతని హాజరును అమలు చేయడానికి మరియు ప్రమాణంచేపించన తరువాత అతన్ని పరిశీలించడానికి, ఏదైనా దస్తావేజులు వేయడం, సమర్పించాల్సిన అవసరం, అఫిడవిట్లపై సాక్ష్యాలను స్వీకరించడం, ఏదైనా సాక్ష్యము లేదా కార్యాలయం నుండి ఏదైనా పబ్లిక్ రికార్డ్ లేదా దాని నకలు అభ్యర్థించడం మరియు సాక్షులు లేదా దస్తావేజులు పరీక్ష కోసం కమిషన్లను జారీ చేయడం వంటి సివిల్ సాక్ష్యము అధికారాలను సమర్థ అధికారి, అప్పీలు అధికార పరిధి మరియు పరిశీలన కమిటీ కి మంజూరు చేశారు. అయితే, సమర్థ అధికారి మరియు పరిశీలన కమిటీ చేయాల్సిన విచారణ యొక్క స్వభావం పరిధి భిన్నంగా ఉంటాయి. 2000 చట్టము కుల హక్కుల ధృవీకరణ కోసం రెండు వ్యవస్థలను ప్రవేశపెట్టింది. నిబంధన 4 లోని ఉప నిబంధన (2) ద్వారా ఉపయోగించిన భాషను దృష్టిలో ఉంచుకుని, సమర్థ అధికారి జారీ చేసిన కుల ధృవీకరణ పత్రం దరఖాస్తుదారుడి కుల దావాను నిశ్చయంగా నిరూపించ బడదు . సమర్థ అధికారం ద్వారా కుల ధృవీకరణ పత్రం మంజూరు చేయబడిన వ్యక్తి తన కుల హోదా స్థాపించబడిందని చెప్పుకోలేదు. సమర్థ అధికారం జారీ చేసిన కుల ధృవీకరణ పత్రం 2000 చట్టము మరియు దాని కింద రూపొందించిన నిబంధనల ప్రకారం

వివరణాత్మక విచారణ చేసిన తర్వాతే అందులో పేర్కొన్న కులానికి నిశ్చయాత్మక సాక్ష్యముగా మారుతుంది, పరిశీలన కమిటీ చే ధృవీకరించబడింది మరియు ధృవీకరణ పత్రం ధృవీకరించ బడుతుంది. అందువల్ల, కుల ధృవీకరణ పత్రం మంజూరు కోసం నిబంధన 3 కింద చేసిన దరఖాస్తును సమర్థ అధికారిం పరిశీలించినప్పుడు, దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన విషయాలపై చాలా వివరణాత్మక పరిశీలన పరిగణించబడలేదు. ప్రాధమికంగా కుల దావా, యొక్క వాస్తవికత సంతృప్తి మరియు దాని ద్వారా పరిగణించబడిన కుల ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ చేయగల సంతృప్తి ఆధారంగా పరిగణించబడుతుందని నిబంధన 4 యొక్క ఉప నిబంధన (1) లో చెప్పబడింది . అందువల్ల, నిబంధన 4 లోని ఉప నిబంధన (1) ప్రత్యేకంగా దరఖాస్తును తిరస్కరించడానికి కారణాలను నమోదు చేయడానికి సమర్థ అధికారం అవసరం, అయితే కుల ధృవీకరణ పత్రాన్ని మంజూరు చేసేటప్పుడు కారణాలు ఇవ్వాల్సిన అవసరం లేదు. అయితే, కుల ధృవీకరణ పత్రాన్ని ధృవీకరించడానికి మరియు ధృవీకరించకపోవడానికి కుల పరిశీలన కమిటీ కారణాలను నమోదు చేయాలని భావిస్తున్నారు. ఎస్టీ నిబంధనలలోని నియమము 4 లోని ఉప నియమము (6) ప్రకారం, దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన పత్రాలను అసలు పత్రాలతో సమర్థ అధికారి ధృవీకరిస్తారు మరియు దరఖాస్తుదారు అందించిన సమాచారం, పత్రాలు మరియు సాక్ష్యము సరైనది అని సంతృప్తి చెందినట్లయితే, అది దరఖాస్తు అందిన తేదీ నుండి 15 రోజుల్లోపు షెడ్యూల్డ్ తెగ ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ చేస్తుంది. కింద నిర్ణయించిన కాలపరిమితి ఈ నియమం కూడా ఒక సూచిక, ఇది సమర్థ అధికారం ద్వారా చేయవలసిన విచారణ సారాంశ విచారణ అని మరియు వివరణాత్మక విచారణ గురించి ఆలోచించలేదని సూచిస్తుంది. తప్పక కుల ధృవీకరణ పత్రాలను జారీ 15 రోజుల్లోపే చేయాలనే ఆదేశాన్ని సాధించలేరు, పరిశీలన కమిటీ నిర్వహించాల్సిన దానితో సమానంగా వివరణాత్మక విచారణను నిర్వహించాలి.

15. ఈ శాసనము పరిశీలనా కమిటీ ద్వారా కుల దావాపై చాలా వివరణాత్మక పరిశీలనను పరిశీలిస్తుంది. సమర్థ అధికారి మరియు కుల పరిశీలన కమిటీ రెండూ కుల వాదనలపై ఒకే స్థాయి పరిశీలన మరియు వివరణాత్మక విచారణ చేస్తే, రెండు పరిశీలనల లక్ష్యం నిరాశకు లోనవుతుంది. సమర్ద అధికారి మరియు పరిశీలన కమిటీ ముందు కుల దావాను నిరూపించే బాధ్యత దరఖాస్తుదారుడిపై ఉంటుందని నిబంధన 8 అందిస్తుంది. సమర్థ అధికారం ముందు చెప్పిన భారాన్ని తీర్చడానికి, దరఖాస్తుదారు తన కుల దావా నిజమని చూపించడానికి ప్రాధమిక ఆధారాలను సమర్పిస్తే సరిపోతుంది. పరిశీలన కమిటీ ముందు తన కుల హోదాను నిరూపించుకోడానికి దరఖాస్తుదారుడిపై నిబంధన 8 విధించిన భారం కంటే సమర్థుడైన అధికార యంత్రాంగం ముందు అతను భరించాల్సిన భారం చాలా ఎక్కువ.

16. ఒక దరఖాస్తుదారుడు, సమర్థ అధికారి జారీ చేసిన కుల ధృవీకరణ పత్రం ఆధారంగా ఉద్యోగం లేదా విద్యా సంస్థలో ప్రవేశం వంటి ఏదైనా ప్రయోజనాన్ని పొందినట్లయితే, పరిశీలన కమిటీ కుల ధృవీకరణ పత్రాన్ని రద్దు చేసిన తర్వాత, విద్యా సంస్థలో లేదా ఉద్యోగంలో పొందిన ప్రవేశాన్ని వెంటనే రద్దు చేయాల్సిన అవసరం ఉందని నిబంధన 10 లోని ఉప నిబంధన (1) పరిగణిస్తుంది. నిబంధన 10 యొక్క పథకం ఏమిటంటే, దరఖాస్తుదారుడు సమర్థుడైన అధికారి జారీ చేసిన కుల ధృవీకరణ పత్రం ఆధారంగా అతను అందుకున్న ఏ ప్రయోజనాన్ని కలిగి ఉండకూడదు, ఇది తరువాత పరిశీలన కమిటీచే రద్దు చేయబడుతుంది.

17. నిబంధన 6 కుల ధృవీకరణ పత్రాల ధృవీకరణ కోసం కుల పరిశీలన కమిటీ అనుసరించాల్సిన విధానానికి సంబంధించినది. 2000 చట్టము కింద రూపొందించిన నిబంధనల ప్రకారం పరిశీలన కమిటీ నిర్దేశించిన విధానాన్ని అనుసరిస్తుందని నిబంధన 6 లోని ఉప నిబంధన (4) నిర్దేశిస్తుంది. ఎస్టీ నిబంధనలలోని నియమము 4 సమర్థ అధికారి అనుసరించాల్సిన విధానాన్ని నిర్దేశిస్తుంది. నియమము 10 కింద, అని మనం గమనించాలి. విచారణ నిర్వహించడంలో షెడ్యూల్డ్ తెగల కుల పరిశీలన కమిటీకి సహాయపడటానికి నిఘా విభాగాన్ని ఏర్పాటు చేయడానికి నిబంధన చేయబడింది. ముందు పేర్కొన్నట్లుగా, నిఘా విభాగం మూడు వేర్వేరు హోదాలకు చెందిన రక్షకభట అధికారులు మరియు ఒక పరిశోధనా అధికారి ఉంటారు.షెడ్యూల్డ్ తెగల ధృవీకరణ పత్రాన్ని ధృవీకరించడానికి దరఖాస్తుదారు సమర్పించాల్సిన పత్రాల వివరాలను నియమము 11 అందిస్తుంది. నియమము 11 లోని 2 మరియు 3 ఉప నియమములు ఈ విధంగా ఉన్నాయిః

"11.(1)-----------------------.

2) దరఖాస్తుదారు తన షెడ్యూల్డ్ ట్రైబ్ ధృవీకరణ పత్రంధృవీకరణ కోసం తన దరఖాస్తుతో పాటు ఈ క్రింది పత్రాలను సమర్పించాలిః——

(ఎ) అసలు పత్రాలు. ——

ఐ) ఒక ధృవీకరణిచ బడిన నకలు తో పాటు దరఖాస్తుదారు యొక్క అసలు షెడ్యూల్డ్ తెగ ధృవీకరణ పత్రం ,

(ఐఐ) ఫారం ఎఫ్ లో అఫిడవిట్;

(బి) దరఖాస్తుదారుడి విషయంలో ధృవీకరణిచ బడిన నకలు మాత్రమే సమర్పించాల్సిన పత్రాలు –

(ఐ) ప్రాథమిక పాఠశాలను విడిచిన

ధృవీకరణ పత్రం .

(ఐఐ) పాఠశాల ప్రవేశం యొక్క సారాంశం

నమోదు చేయండి.

(ఐఐఐ) జనన రిజిస్టర్ యొక్క సారాంశం.

(సి) తండ్రికి సంబంధించిన పత్రాలు –

(ఐ) జనన రిజిస్టర్ యొక్క సారాంశం.

(ఐఐ) ప్రాథమిక పాఠశాలను విడిచిన ధృవీకరణ పత్రం.

(ఐఐఐ) పాఠశాల ప్రవేశాల సారాంశం

నమోదు చేయండి.

(ఐవి) షెడ్యూల్డ్ ట్రైబ్ ధృవీకరణ పత్రం.

(వి) ఒక తండ్రి ఉద్యోగంలో ఉంటే, ఉద్యోగ నమోదు

(పుస్తకం) లోని పేజీల సారాంశం మతం మరియు తెగ నమోదు కలిగి ఉంటుంది.

(విఐ) ఒక తండ్రి నిరక్షరాస్యుడు అయితే, దరఖాస్తుదారుడి తండ్రి వైపు ఉన్న నిజమైన వృద్ధ రక్త బంధువుల ప్రాథమిక పాఠశాల వదిలివేసే ధృవీకరణ పత్రం మరియు పాఠశాల ప్రవేశ రిజిస్టర్ యొక్క సారం.

(డి) ఇతర పత్రాలు, –

(ఐ) జనన రిజిస్టర్, 7/12 సారం, అమ్మకపు దస్తావేజు మొదలైన రెవెన్యూ రికార్డు.

(ఐఐ) అతని షెడ్యూల్డ్ తెగ దావాకు మద్దతుగా ఏదైనా ఇతర సంబంధిత పత్రాలు.

(ఐఐఐ) దరఖాస్తుదారుడి షెడ్యూల్డ్ తెగ దావాకు మద్దతుగా చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రాలు సమర్పించిన దగ్గరి బంధువుల అఫిడవిట్లు.

(3) పరిశీలన కమిటీకి అవసరమైనప్పుడల్లా దరఖాస్తుదారు ధృవీకరణ కోసం అసలు ధృవీకరణ పత్రాలు మరియు పత్రాలను సమర్పించాలి."

18. నియమము 12 పరిశీలన కమిటీ అనుసరించాల్సిన విధానాన్ని నిర్దేశిస్తుంది. విచారణ నిర్వహించడానికి దవా ను నిఘా విభాగానికి పంపడానికి సంబంధించిన నిబంధన ఇందులో ఉంది. నియమమం 12 ఇలా చదువుతుందిః

"12. పరిశీలన కమిటీ అనుసరించాల్సిన విధానం.

(1) దరఖాస్తును స్వీకరించిన తరువాత, పరిశీలన కమిటీ లేదా దాని ద్వారా అధికారం పొందిన వ్యక్తి దరఖాస్తును పరిశీలిస్తారు, దరఖాస్తుదారు అందించిన సమాచారం మరియు పత్రాలను ధృవీకరిస్తారు మరియు దరఖాస్తును స్వీకరించినట్లు అంగీకరిస్తారు. ధృవీకరణ కోసం అందుకున్న దరఖాస్తును ఛైర్మన్ సూచించిన రిజిస్టర్లో సభ్య కార్యదర్శి నమోదు చేయాలి.

(2) దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యముతో పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తి చెందకపోతే, పరిశీలన కమిటీ పాఠశాల, గృహ మరియు ఇతర విచారణలను నిర్వహించడానికి దరఖాస్తులను నిఘా విభాగానికి పంపుతుంది.

(3) నిఘా అధికారి స్థానిక నివాస స్థలానికి మరియు దరఖాస్తుదారుడు నివసించే మరియు సాధారణంగా నివసించే అసలు ప్రదేశానికి లేదా వలస వచ్చినట్లయితే, అతను మొదట వచ్చిన పట్టణం లేదా నగరం లేదా ప్రదేశానికి వెళ్లాలి.

.(4) దరఖాస్తుదారు లేదా అతని తల్లిదండ్రులు లేదా సంరక్షకుడు పేర్కొన్న సామాజిక స్థితి గురించి అన్ని వాస్తవాలను నిఘా అధికారి వ్యక్తిగతంగా ధృవీకరించి సేకరించాలి.

(5) నిఘా విబాగందరఖాస్తుదారు యొక్క వారి తెగ ధృవీకరణ ప్రయోజనం కోసం తల్లిదండ్రులు లేదా సంరక్షకుడు లేదా దరఖాస్తుదారుని కూడా పరిశీలిస్తుంది.

(6) విచారణ పూర్తయిన తరువాత, నిఘా విభాగం తన నివేదికను పరిశీలన కమిటీకి సమర్పిస్తుంది, వారు నిఘా విభాగం సమర్పించిన నివేదికను పరిశీలిస్తారు.

(7) ఒకవేళ నిఘా విభాగంయొక్క నివేదిక దరఖాస్తుదారుడికి అనుకూలంగా ఉంటే, మరియు దరఖాస్తుదారు యొక్క దావా నిజమైనదని మరియు నిజమని పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తి చెందినట్లయితే, పరిశీలన కమిటీ చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ చేయవచ్చు. చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రం ఫారం జి లో జారీ చేయబడుతుంది.

(8) నిఘా విభాగంనివేదిక మరియు అందుబాటులో ఉన్న ఇతర పత్రాల ఆధారంగా పరిశీలన కమిటీ, దరఖాస్తుదారుడి దావా గురించి సంతృప్తి చెందకపోతే, కమిటీ దరఖాస్తుదారుడికి షోకాజ్ నోటీసు (కారణం చూపమనే నోటీసు) జారీ చేస్తుంది మరియు నిఘా అధికారి నివేదిక కాపీని రిజిస్టర్డ్ పోస్ట్ ద్వారా అందించాలి. అవసరమైతే, ఒక నకలు ని సంబంధిత శాఖ అధిపతికి కూడా పంపబడుతుంది. నోటీసు అందిన తేదీ నుండి పదిహేను రోజులలోపు మరియు ఏ సందర్భంలో నైనా నోటీసు అందిన తేదీ నుండి ముప్పై రోజులకు మించకుండా ప్రాతినిధ్యం లేదా సమాధానం ఏదైనా ఉంటే ఇవ్వాలి అని నోటీసు సూచిస్తుంది. ఈ విషయంలో సమయ పరిమితిని వాయిదా వేయడానికి లేదా పొడిగించడానికి దరఖాస్తుదారు చేసిన అభ్యర్థనలు, సహేతుకమైన సమయాన్ని మంజూరు చేయవచ్చు.

(9) (ఎ) వ్యక్తిగత విచారణ తరువాత క్లెయిమ్(దావా) యొక్క నిజాయితీ గురించి పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తి చెందితే, చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రం ఫారం జి లో జారీ చేయబడుతుంది.

(బి) వ్యక్తిగత విచారణ తరువాత, షెడ్యూల్డ్ తెగ ధృవీకరణ పత్రం యొక్క దావా యొక్క నిజాయితీ మరియు ఖచ్చితత్వం గురించి పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తి చెందకపోతే, అది రద్దు మరియు ధ్రువపత్రాలు రద్దు చేసే ఉత్తర్వును జారీ చేస్తుంది మరియు రిజిస్టర్లో అవసరమైన ఎంట్రీలు తీసుకోవడానికి మరియు తదుపరి అవసరమైన చర్య కోసం దానిని సమర్థ అధికారికి తెలియజేస్తుంది. షెడ్యూల్డ్ తెగ ధృవీకరణ పత్రం అప్పుడు "రద్దు చేయబడింది మరియు జప్తు చేయబడింది" అని ముద్ర వేయబడుతుంది.

19. దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యముతో పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తి చెందకపోతే, పాఠశాల, ఇల్లు మరియు ఇతర ప్రదేశాల వద్ద విచారణలను నిర్వహించడానికి దరఖాస్తును నిఘ విభాగానికి పంపుతుందని నియమము 12 లోని ఉపనియమము (2) స్పష్టంగా

అందిస్తుంది. అందువల్ల, ప్రతి సందర్భంలోనూ, నిత్యకృత్యంగా, పరిశీలన కమిటీ విచారణ నిర్వహించడానికి దరఖాస్తును యాంత్రికంగా నిఘ విభాగానికి పంపదు . నియమము 12 యొక్క ఉప నియమము (2) ఉన్నప్పుడు దావాను నిఘ విభాగానికి పంపాలని దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన పత్రాలతో పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తి చెందకపోతే, పరిశీలన కమిటీ దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన పత్రాలతో ఎందుకు సంతృప్తి చెందలేదని సంక్షిప్త కారణాలను నమోదు చేస్తూ ఒక ఉత్తర్వును జారీ చేయాల్సిన అవసరం ఉందని పరిగణనలోకి తీసుకుంటుంది. దావాను నిఘా విభాగానికి పంపించే ముందు, దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన విషయాలకు మనసు పెట్టాల్సిన అవసరం, అందువల్ల, మనసు పెట్టాలి అనేది స్క్రూటినీ కమిటీ యొక్క ఉత్తర్వుల పట్టికలో ప్రతిబింబించాలి.

20. ఏ సందర్భాల్లో పరిశీలన కమిటీ కేసును నిఘ విభాగానికి పంపాలో (రిఫర్) సమగ్రంగా నిర్దేశించడం సాధ్యం కాదు. **కుమారి మాధురి పాటిల్** [1] దావా విషయంలో పరీక్షలలో ఒకటి నిర్దేశించినట్లుగా ఉంది. దరఖాస్తుదారు మరియు వారి పూర్వీకుల కులాన్ని చూపించే రాజ్యాంగ పూర్వపు కాలానికి చెందిన పత్రాలు అత్యధిక పరిశీలనాత్మక విలువను పొందాయని ఇది పేర్కొంది. ఉదాహరణకు, ఒక దరఖాస్తుదారు తాను గిరిజన వర్గానికి చెందినవాడని చూపించే రాజ్యాంగ పూర్వపు కాలానికి చెందిన ప్రామాణికమైన మరియు నిజమైన పత్రాలను సమర్పించగలిగితే, 1950 కి ముందు ఉన్నట్లుగా అతని దావాను తిరస్కరించడానికి ఎటువంటి కారణం ఉండదు. ఎస్టీ క్రమంలో చేర్చబడిన తెగలకు కేటాయించిన రిజర్వేషన్లు. అటువంటి సందర్భంలో, నిఘా విభాగానికి సూచించడం అస్సలు సమర్థనీయం కాదు.

21. సివిల్ అప్పీలు నంబరు 2502/ 2022 (**శిల్పా విష్ణు ఠాకూర్ కేసు 2**) లో ఆక్షేపిత తీర్పులో, "ఠాకూర్" అనే ఇంటిపేరు ఉన్న వ్యక్తులు అగ్రవర్ణాలు మరియు వివిధ వెనుకబడిన కులాలకు చెందినవారని బొంబాయి ఉన్నత న్యాయస్థానం పూర్తి ధర్మాసనం పేర్కొంది. అందువల్ల, ప్రతి సందర్భంలోనూ, ఠాకూర్ ఇంటిపేరు ఆధారంగా మాత్రమే, దరఖాస్తుదారు మహారాష్ట్ర జాబితాలోని 44 వ నమోదులో నోటిఫై చేయబడిన షెడ్యూల్డ్ తెగ ఠాకూర్ కు చెందినవాడని పరిశీలన కమిటీ నిర్ధారించలేదని పూర్తి ధర్మాసనం చెప్పడం సరైనదే కావచ్చు. అయితే, ఠాకూర్ ఇంటిపేరు ఉన్న వ్యక్తి విషయంలో, భూ రికార్డులు, పాఠశాల లేదా కళాశాల రికార్డులు లేదా దరఖాస్తుదారు లేదా అతని పూర్వీకులకు సంబంధించిన ఏదైనా అధికారిక రికార్డులలో తెగ లేదా షెడ్యూల్డ్ తెగగా కులం పేరును నమోదు చేసినట్లుగా సాక్ష్యము ఉండవచ్చని మనం గమనించాలి. ఠాకూర్ ఇంటిపేరు ఉన్న వ్యక్తులు కూడా అగ్రవర్ణానికి చెందినవారై ఉండవచ్చనే కారణంతో, ప్రతి సందర్భంలోనూ, పరిశీలన కమిటీ దావాను నిఘా విభాగం పంపాల్సిన అవసరం లేదు. ఇదంతా కుల పరిశీలన కమిటీ ముందు సమర్పించిన పత్రాల స్వభావంపై మరియు పత్రాల పరిశీలనాత్మక విలువపై ఆధారపడి ఉంటుంది. అందువల్ల, ఠాకూర్ షెడ్యూల్డ్ తెగకు సంబంధించిన కుల

వాదనను పరిగణనలోకి తీసుకున్నప్పుడల్లా, ప్రతి సందర్భంలోనూ కుల పరిశీలన కమిటీ ఈ దావా ను అనుబంధ పరీక్షతో సహా విచారణ నిర్వహించడానికి నిఘా విభాగానకు యాంత్రికంగా పంపకూడదు. దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన విషయాలతో పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తి చెందకపోతే మాత్రమే నిఘా విభాగాన్ని సంప్రదించవచ్చు.

22. అనేక సందర్భాల్లో కనిపించే మరో దృష్టాంతాన్ని కూడా మనం పరిశీలించవచ్చు. దరఖాస్తుదారు తన రక్తసంభందీకులకు జారీ చేసిన కుల చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రాలపై ఆధారపడే సందర్భాలు ఇవి. స్పష్టంగా, అటువంటి చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రాన్ని **కుమారి మాధురి పాటిల్** [1] దావా లో జారీ చేసిన ఆదేశాల ప్రకారం ఏర్పాటు చేసిన పరిశీలన కమిటీ జారీ చేయాలి లేదా 2000 చట్టము కింద రూపొందించిన నిబంధనల ప్రకారం ఏర్పాటు చేయాలి. అటువంటి సందర్భంలో, మొదట, ధృవీకరణ పత్రం నిజమైనదా కాదా అని పరిశీలన కమిటీ నిర్ధారించాలి. రెండవది, దరఖాస్తుదారుడు తాను ఆధారపడిన చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రం జారీ చేయబడిన వ్యక్తి తన రక్త బంధువు అని నిర్ధారించాడా అని పరిశీలన కమిటీ నిర్ణయించాల్సి ఉంటుంది. ఆ ప్రయోజనంబరు కోసం, దరఖాస్తుదారు తన ఖచ్చితమైన మరియు ఖచ్చితమైన సంబంధాన్ని స్థాపించాలి చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రం మంజూరు చేయబడిన వ్యక్తి. అంతేకాకుండా , తగిన విచారణ జరిపి, తగిన విధానాన్ని అనుసరించిన తరువాత సంబంధిత పరిశీలన కమిటీ దరఖాస్తుదారుడి రక్తసంభందీకులకు కలిగిఉండు ధృవీకరణ పత్రాన్ని మంజూరు చేసిందా అనే దానిపై పరిశీలన కమిటీ విచారణ చేయవలసి ఉంటుంది. అందువల్ల, **కుమారి మాధురి పాటిల్** [1] విషయంలో తీసుకున్న నిర్ణయానికి అనుగుణంగా పరిశీలనా కమిటీ పరిశీలనా ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ చేసినట్లయితే, ఆ నిర్ణయం ద్వారా పరిశీలించిన విచారణ జరిగిందా అనేది పరిశీలనలో ఉంటుంది. 2000 చట్టము అమల్లోకి వచ్చిన తర్వాత ఆధారపడిన ధృవీకరణ పత్రం జారీ చేయబడితే, సంబంధిత పరిశీలన కమిటీ దానిలో పేర్కొన్న విధానాన్ని అలాగే ఎస్టీ నియమాలు లేదా ఎస్సీ నిబంధనలను అనుసరించిందా అని పరిశీలన కమిటీ నిర్ధారించాల్సి ఉంటుంది. ఈ ధృవీకరణ కోసం, దరఖాస్తుదారుడి రక్తసంభందీకులకు చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ ఒసగబడిన సంబంధిత కుల పరిశీలన కమిటీ రికార్డును అభ్యర్థించడం ద్వారా పరిశీలన కమిటీ నిబంధన 9 (డి) ద్వారా ఇవ్వబడిన అధికారాలను ఉపయోగించవచ్చు. రికార్డును నాశనం చేసినట్లయితే, కుల పరిశీలన కమిటీ తీసుకున్న నిర్ణయం ఆధారంగా దరఖాస్తుదారుడి రక్తసంభందీకులకు ఏ కుల చెల్లుబాటు మంజూరు చేయబడింది అని తగిన విచారణ జరిగిందా అని పరిశీలన కమిటీ నిర్ధారించవచ్చు. సరైన విచారణ చేయకుండా లేదా కారణాలను నమోదు చేయకుండా, సహజంగా ధృవీకరణ పత్రం మంజూరు చేయబడిందని రుజువైతే, కుల పరిశీలన కమిటీ రక్తసంభందీకులకు యొక్క అటువంటి ధృవీకరణ పత్రం ఆధారంగా మాత్రమే కుల ధృవీకరణ పత్రాన్ని ధృవీకరించదు.

23. ఇక్కడ ఇచ్చిన దావాలోని సందర్భంలో, చట్టబద్ధమైన విచారణ చేసిన తర్వాత దరఖాస్తుదారు ఆధారపడిన కుల చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రం జారీ చేయబడిందని పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తి చెందవచ్చు. అయితే రిజిస్టర్లో సమర్పించిన కుల ప్రామాణికత ధృవీకరణ పత్రం మంజూరు చేయబడిన వ్యక్తి తన రక్తసంభందీకులకు చెందినవాడని దరఖాస్తుదారు స్పష్టంగా నిరూపించలేదని పరిశీలన కమిటీ అభిప్రాయపడితే, ఎస్టీ నిబంధనలలోని నియమం 12 లోని ఉప నియమం (2) ప్రకారం, నిఘా విభాగం ద్వారా విచారణ నిర్వహించడానికి కుల పరిశీలన కమిటీ దావాను సూచించాల్సి ఉంటుంది. అటువంటి సందర్భంలో, కుల చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రం జారీ చేయబడిన వ్యక్తితో దరఖాస్తుదారు పేర్కొన్న సంబంధానికి పరిమితం చేసిన విచారణను నిర్వహించాలని నిఘా విభాగం పరిశీలన కమిటీ ఆదేశించవచ్చు. నిఘా విభాగం నివేదిక ఆధారంగా, పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తి చెందినట్లయితే, ఆ వ్యక్తి ఎవరికి అనుకూలంగా కుల చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రం జారీ చేయబడిందో, అది దరఖాస్తుదారుడి రక్తసంబంధమైనది మరియు చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రం జారీ చేయడానికి ముందు చట్టబద్ధమైన విచారణ నిర్వహించబడింది, దరఖాస్తుదారుడు అనుబంధ పరీక్షను సంతృప్త పరచకపోయినా పరిశీలన కమిటీ చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ చేయాల్సి ఉంటుంది. ఉదాహరణకు, శాసనము ప్రకారం చట్టబద్ధమైన విచారణ నిర్వహించిన తర్వాత దరఖాస్తుదారుడి తండ్రి లేదా తాతకు కుల ధృవీకరణ పత్రం ఇవ్వబడిందని నిర్ధారించినట్లయితే, కుల పరిశీలన కమిటీ దరఖాస్తుదారుడి తాత లేదా తండ్రి, సందర్భానుసారంగా, షెడ్యూల్డ్ తెగకు చెందినవారు, కాని దరఖాస్తుదారుడు షెడ్యూల్డ్ తెగకు చెందినవాడు కాదని నిర్ధారించలేరు. దరఖాస్తుదారు అభ్యర్థించిన సంబంధం స్థాపించబడకపోతే మాత్రమే, దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన ఇతర సాక్ష్యము మరియు అనుబంధ పరీక్ష ఫలితాన్ని పరిశీలన కమిటీ పరిగణనలోకి తీసుకోవచ్చు.

24. ఎస్టీ నిబంధనలలోని నియమం 12 లోని ఉప నియమం (7) లో అందించినట్లుగా, నిఘా విభాగం నివేదిక నిశ్చయాత్మకమైనది కాదు. నిఘా విభాగంనివేదిక మరియు రికార్డులో ఉన్న ఇతర సాక్ష్యము ఆధారంగా, పరిశీలనా కమిటీ కుల దావా నిజమైనదని నిర్ధారణకు వస్తే, కుల చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రం జారీ చేయవచ్చు. కేవలం నిఘా విభాగంయొక్క నివేదిక దరఖాస్తుదారుడికి అనుకూలంగా ఉంటుంది అనే కారణంతో , అవగాహన లేకుండా చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రాన్ని యాంత్రికంగా మంజూరు చేయలేము. నిఘా విభాగంయొక్క నివేదిక దరఖాస్తుదారుడికి వ్యతిరేకంగా ఉంటే, దరఖాస్తుదారుడికి నివేదిక నకలుని అందించకుండా మరియు నివేదికపై వినడానికి అవకాశం ఇవ్వకుండా నిఘా విభాగంనివేదిక ఆధారంగా మాత్రమే అతని కుల దావాను తిరస్కరించలేము. నివేదికపై సమర్పణలు చేయడానికి దరఖాస్తుదారుడికి అవకాశం ఇచ్చిన తరువాత, పరిశీలన కమిటీ కుల దావాను తిరస్కరించవచ్చు. ఈ దావా

సందర్భంలో, పరిశీలనా కమిటీ కుల దావా నిజమని కనుగొనడాన్ని కూడా నమోదు చేయవచ్చు. ఇదంతా ప్రతి దావా వాస్తవాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

అనుబంధ పరీక్ష

25 ఇప్పుడు, మనం అనుబంధ పరీక్షకు సంబంధించిన వివాదానికి వద్దాం. **కుమారి మాధురి పాటిల్** [1] విషయంలో నిర్ణయంలోని 13వ పేరాలోని నిబందన (5) లో, షెడ్యూల్డ్ తెగల విషయంలో, నిఘా విభాగం నిర్దిష్ట కులం లేదా తెగకు సంబంధించి విలక్షణమైన మానవశాస్త్ర మరియు జాతిపరమైన లక్షణాలు, దేవతలు, ఆచారాలు , వాడుక, వివాహ విధానం, మరణ వేడుకలు, మృతదేహాలను ఖననం చేసే పద్ధతులు మొదలైన వాటికి సంబంధించి ఒక నివేదికను సమర్పిస్తుందని పేర్కొంది. దీనికి సంబంధించి నిఘా విభాగం అటువంటి వివరాలు నిర్దిష్ట షెడ్యూల్డ్ తెగలు అనుబంధ పరీక్ష నిర్వహణకు చాలా సందర్భోచితంగా ఉంటాయి అని నిర్ధారించారు. నిఘా విభాగం , అనుబంధ పరీక్షను నిర్వహిస్తున్నప్పుడు, నిర్దిష్ట షెడ్యూల్డ్ తెగకు సంబంధించి సమాజంలోని దేవతలు,ఆచారాలు, వాడుక, వివాహ విధానం, మరణ వేడుకలు మొదలైన వాటి గురించి దరఖాస్తుదారుడి జ్ఞానాన్ని ధృవీకరిస్తుంది. దాని స్వభావం ప్రకారం, అటువంటి అనుబంధ పరీక్ష ఎన్నటికీ నిశ్చయాత్మకమైనది కాదు. దరఖాస్తుదారుడు తన కుటుంబంతో పాటు దశాబ్దాలుగా పెద్ద పట్టణ ప్రాంతాల్లో నివసించినట్లయితే లేదా అతని కుటుంబం దశాబ్దాలుగా అటువంటి పట్టణ ప్రాంతాల్లో నివసించి నట్లయితే , దరఖాస్తుదారుడికి పైన పేర్కొన్న వాస్తవాల గురించి తెలియకపోవచ్చు. నిఘా విభాగం , దరఖాస్తుదారుడి తల్లిదండ్రులను కూడా విషయము గురించి ప్రశ్నించవచ్చు అనేది నిజం. కానీ దావాలోని సందర్భంలో, వారు చాలా సంవత్సరాలుగా పెద్ద పట్టణ ప్రాంతాల్లో నివసిస్తున్నారనే కారణం తల్లిదండ్రులకు కూడా తెలియకపోవచ్చు. మరోవైపు, ఒక వ్యక్తి నిర్దిష్ట తెగకు చెందినవాడు కాకపోవచ్చు, కానీ పైన పేర్కొన్న అంశాల గురించి అతనికి మంచి జ్ఞానం ఉండవచ్చు. అందువల్ల, అఫినిటీ పరీక్షను లిట్మస్ పరీక్షగా ఉపయోగించలేమని సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ శేఖర్ నాఫడే వాదించాడు. దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన విషయాలతో పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తిచెందకపోతే, ఆ సందర్భాలలో మాత్రమే అనుబంధ పరీక్షను నిర్వహించే విషయము తలెత్తుతుందని మనం ఇక్కడ మళ్ళీ గమనించవచ్చు.

26.ఎస్సీ నిబంధనలకు సంబంధించినంత వరకు , నియమం 13 లోని నిబంధన (డి) ప్రత్యేకంగా నిఘా విభాగం అనిబంధ పరీక్షను నిర్వహించడానికి వీలు కల్పిస్తుందని, ఎస్టీ నిబంధనలలో అలాంటి *పారి మెటీరియ* నిబంధన లేదని ఒక వాదన ఉంది. దరఖాస్తుదారు లేదా అతని తల్లిదండ్రుల సామాజిక స్థితి గురించి వాస్తవాలను సేకరించమని నిఘా అధికారిని ఆదేశిస్తూ ఎస్టీ నిబంధనలలోని నియమం 12 లోని ఉప నియమం (4) ఆదేశించిదున మేము ఈ సమర్పణను స్వీకరించలేము. అందువల్ల, ఉప నియమం (5) ప్రకారంగా దరఖాస్తుదారు మరియు అతని

తల్లిదండ్రులను పరీక్షించడానికి ఉటుంది. ఎస్టీ నిబంధనలలోని నియమం 12 లోని ఉప నియమం (4) ప్రకారం సామాజిక హోదాను ధృవీకరించడానికి,ఈ దావా సందర్భంలో , నిఘా విభాగం ద్వారా అనుబంధ పరీక్షను ఆశ్రయించవచ్చు.

కుల పరిశీలనా కమిటీ క్వాసి జుడిషియల్ విధులను నిర్వహిస్తుందా

విజకుమార్ [3] మరియు **ఆనంద్** 4 దావా లలో నిర్ణయాలలోకి వెళ్ళే ముందు, విచారణ కమిటీ న్యాయపరమైన అధికారం కాదని జోక్యం చేసుకున్న వారిలో ఒకరు చేసిన వాదనను మనం పరిష్కరించుకోవాలి. చెప్పిన సమర్పణ సమన్వయ నిర్ణయంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. **దయరామ్**[9] దావాలో ఈ న్యాయస్థానం ధర్మాసనం 35వ పేరాలో, **దయరామ్** [9] విషయంలో నిర్ణయం ఈ విధంగా ఉంది:

> "35. పరిశీలన కమిటీ అనేది న్యాయస్థానం లేదా ట్రిబ్యునల్ వంటి న్యాయనిర్ణేత అధికారం కాదు, కానీ వాస్తవాలను ధృవీకరించే, ఒక నిర్దిష్ట దావాను (కుల హోదా) దర్యాప్తు చేసి, పేర్కొన్న కులం/గిరిజన హోదా సరైనదా కాదా అని నిర్ధారించే పరిపాలనా సంస్థ. పరిపాలనా అధికారులు ఇతర నిర్ణయాల మాదిరిగానే, పరిశీలన కమిటీ ఆదేశాలను కూడా రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 కింద విచారణలో సవాలు చేయవచ్చు. అప్పీళ్లు మరియు తదుపరి అప్పీళ్ల కోసం నిబంధనలుతో సివిల్ దావాలను అనుమతించడం అనేది ఈ పథకాన్ని ఓడిస్తుంది(డిఫీట్) మరియు దానిని ఈ న్యాయస్థానం నిర్మూలించాలనుకున్నారు.**షెడ్యూల్డు కులాలు మరియు షెడ్యూల్డు తెగలకు చెందినవారని చెప్పుకునే నకిలీ అభ్యర్థులు పెద్ద సంఖ్యలో షెడ్యూల్డు కులాలు మరియు షెడ్యూల్డు తెగలకు కేటాయించిన సీట్లు లేదా పోస్టులను లాక్కున్నారని ఈ న్యాయస్థానం కనుగొన్నందున , ఎస్సీలు/ఎస్టీల హోదాకు సంబంధించి తప్పుడు వాదనల సరైన ధృవీకరణ కోసం ఎటువంటి శాసనము లేదా చట్టపరమైన ఏర్పాటు లేదు , వేగవంతమైన, సమర్థవంతమైన మరియు సమర్థవంతమైన పరిష్కారాన్ని అందించాలని ఈ న్యాయస్థానం అటువంటి పరిశీలన కమిటీలను ఏర్పాటు చేయాలని ఆదేశించింది. ఈ మొత్తం పథకం మాధురి పాటిల్ [(1994) 6 ఎస్ సిసి 241 లో 1994 ఎస్ సిసి (ఎల్ మరియు ఎస్) 1349:(1994) 28 ఎ. టి. సి. 259] ఎస్సీ/ఎస్టీగా కుల హోదా కోసం వాదనల ధృవీకరణకు సంబంధించి సంబంధిత శాసన మండలి తగు విధముగా చట్టం చేసే వరకు మాత్రమే కొనసాగుతుంది.** మరియు కుల ధృవీకరణ పత్రాల జారీ, లేదా ఇప్పటికే పొందిన కుల ధృవీకరణ పత్రాల ధృవీకరణకు సంబంధించి

రిజర్వేషన్ల ప్రయోజనాన్ని కోరుకునే అభ్యర్థులు, అటువంటి కుల ధృవీకరణ పత్రాలపై ఆధారపడతారు."

(ప్రాధాన్యత జోడించబడింది)

28. ఈ న్యాయస్థానం మధ్యప్రదేశ్ రాష్ట్రం నుండి ఉత్పన్నమయ్యే దవా తో ఈ తీర్పులో వ్యవహరిస్తోందని ఇక్కడ గమనించాలి, ఇక్కడ ఈ రంగానికి సంబంధించిన అధిశాసనము ఉనికిలో లేదు. **కుమారి మాధురి పాటిల్ కేసు** [1].అందువల్ల, ఈ నిర్ణయంలో చేసిన పరిశీలనలు నిర్ణయం కింద ఏర్పాటు చేయాలని ఆదేశించిన పరిశీలన కమిటీ అధికారాల నేపథ్యంలో ఉన్నాయి. **కుమారి మాధురి పాటిల్ విషయంలో** [1]. **దయరాము**[9]. విషయంలో మరియు **జయ్ చిత్ర** [10], ఈ న్యాయస్థానం 2000 చట్టము లేదా మరే ఇతర రాష్ట్రానికి వర్తించే ఇలాంటి చట్టము పరిష్కరించలేదు. 2000 చట్టముతో పాటు దాని కింద రూపొందించిన ఎస్టీ, ఎస్సీ నిబంధనలను కలిపి చదివితే, పరిశీలన కమిటీ కేవలం పరిపాలనా కృత్యములు మాత్రమే నిర్వహిస్తుందని నిర్ధారించడం అసాధ్యం. 2000 చట్టము కింద పరిశీలన కమిటీకి 1908 సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ కింద సివిల్ న్యాయస్థానం కు చెందిన వివిధ అధికారాలను అప్పగించారు. ఏదైనా సాక్షి హాజరును అమలు చేయడానికి, అఫిడవిట్లపై సాక్ష్యము స్వీకరించడానికి, కమిషన్లను జారీ చేయడానికి అధికారాలు ఉన్నాయి. సాక్షులను లేదా పత్రాలను పరిశీలించడం మొదలైనవి. 2000 చట్టము యొక్క పథకం మరియు ఎస్సీ మరియు ఎస్టీ నియమాలు రెండూ, దరఖాస్తుదారుని ప్రమాణంపై పరిశీలించిన తరువాత, సాక్షుల సాక్ష్యము నమోదు చేసి, పత్రాలు మరియు రికార్డులను పిలిచిన తరువాత, అవసరమైతే, దరఖాస్తుదారుడి కుల దావాపై దర్యాప్తు కమిటీ విచారణ నిర్వహించడానికి అందిస్తుంది. కుల ప్రామాణికత ధృవీకరణ పత్రాల కలిగిఉండు కోసం అభ్యర్థనను మంజూరు చేయడానికి, తిరస్కరించడానికి కారణాలను పరిశీలన కమిటీ నమోదు చేస్తుందని భావిస్తున్నారు.అందువల్ల, పరిశీలన కమిటీలో న్యాయపరమైన అధికారం యొక్క అన్ని చిక్కులు ఉంటాయి.

విజయకుమార్ మరియు ఆనంద్ కేసులలో నిర్ణయాలు

29. ఇప్పుడు, మేము **విజకుమార్** [3] దావా విషయంలో నిర్ణయానికి వచ్చాము. **విజకుమార్** [3] దావా లో తీసుకున్న నిర్ణయాన్ని పరిశీలిస్తే, ఇద్దరు గౌరవనీయ న్యాయమూర్తులతో కూడిన ధర్మాసనం మహారాష్ట్ర రాష్ట్రం నుండి ఉత్పన్నమయ్యే గిరిజన హక్కుల సమస్యను పరిష్కరించిందని తెలుస్తుంది. నిర్ణయాన్ని జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే, ఆ నిర్ణయంలో ఎస్టీ నిబంధనల ప్రస్తావన కూడా లేదని తెలుస్తుంది. దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన విషయాలతో పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తి చెందకపోతే

మాత్రమే దావాను నిఘా విభాగం పంపవచ్చని పేర్కొన్న నియమం 12 లోని (2) ను ఉపసంహరించు కోవాలని న్యాయస్థానం దృష్టిని ఆకర్షించలేదు. 2000 చట్టము నిబంధనలుతో పాటు ఎస్సి, ఎస్టి నిబందనలను ప్రస్తావించకుండా **విజకుమార్** [3] దావా లోని 9వ పేరాలో ఇలా పేర్కొనబడింది:-

> "9. కక్షిదారుల తరపున విద్వాంసుడైన న్యాయవాది వాదనను విన్న తరువాత, అప్పీలుదారు తరపున లేవనెత్తిన వాదనలలో ఎటువంటి యోగ్యత లేదని మేము పరిగణించదగిన అభిప్రాయం కలిగి ఉన్నాము. అనుబంధ పరీక్షను నిఘా అధికారితో పాటు పరిశీలన కమిటీ కూడా పూర్తి చేసింది. ధృవీకరణ పత్రం రెండు దశలలో వాస్తవికంగా మరియు చట్టబద్ధంగా సరైనదని రుజువు చేసిన తర్వాతే ధృవీకరించబడాలి; మొదటిది జారీ చేసే దశలో మరియు రెండవది ధృవీకరణ దశలో. ఈ దశల్లో దేనినైనా అనుబంద పరీక్షలో విఫలమైతే, ధృవీకరణ పత్రం యొక్క చెల్లుబాటును కొనసాగించలేము."

అందువల్ల, 2000 చట్టము మరియు నిబంధనలను పరిగణనలోకి తీసుకోలేదు అనే వాస్తవాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని, **విజకుమార్** [3] విషయంలో తీసుకున్న నిర్ణయం, ప్రతి సందర్భంలోనూ, పరిశీలన కమిటీ ఈ దావా ను నిఘా విభాగానికి పంపడం ద్వారా అనుబంధ పరీక్షను ఆశ్రయించాల్సిన అవసరం ఉందనే ప్రతిపాదనకు ఖచ్చితంగా కట్టుబడి ఉండే ఉదాహరణ కాదు.

30. 4 మరియు 5 పేరాల్లో ఆనంద్ [4] దావా విషయంలో తీసుకున్న నిర్ణయం ప్రత్యేకంగా ఎస్టీ నిబంధనలలోని నియమము 11 మరియు 12 (2) లను సూచిస్తుంది. 22వ పేరాలో, ఈ న్యాయస్థానం ఇలా పేర్కొంది:

> "22. దావాకు మద్దతుగా సమర్పించిన పత్రాలను క్షుణ్ణంగా పరిశీలించడమే కాకుండా, అనుబంధ పరీక్షపై కూడా కుల దావా యొక్క నిజాయితీని పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సి ఉంటుందని పైన పేర్కొన్న పేరా నుండి స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. ఇందులో దరఖాస్తుదారు యొక్క మానవశాస్త్ర మరియు జాతిపరమైన లక్షణాలు మొదలైనవి ఉంటాయి. ఏదేమైనా, కుల వాదనను పరిశీలించడానికి యాంత్రికంగా వర్తింపజేయగల సంపూర్ణ నియమాన్ని నిర్దేశించడం సాధ్యపడదు లేదా వాంఛనీయమైనది కాదు. అయినప్పటికీ, కుల దావాతో వ్యవహరించేటప్పుడు ఈ క్రింది విస్తృత పారామితులను దృష్టిలో ఉంచుకోవచ్చని మేము భావిస్తున్నాము:
>
> (ఐ) డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యముతో వ్యవహరించేటప్పుడు, స్వాతంత్ర్యానికి ముందు ఉన్న పత్రాలపై ఎక్కువ ఆధారపడవచ్చు, ఎందుకంటే అవి స్వాతంత్ర్యానంతర పత్రాలతో పోలిస్తే కుల హోదా ప్రకటనకు అధిక స్థాయి పరిశీలనాత్మక విలువను

అందిస్తాయి. ఒకవేళ దరఖాస్తుదారు పాఠశాలకు హాజరైన మొదటి తరం అయితే, ఏదైనా డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యము లభ్యత కష్టం అవుతుంది, కానీ ఆ ఇప్సో ఫాక్టో అతని దావాను తిరస్కరించాల్సిన అవసరం లేదు. వాస్తవానికి, అతను పాఠశాలకు హాజరైన మొదటి తరం అనే వాస్తవం, దరఖాస్తుదారుడికి అనుకూలంగా కొంత బెనిఫిట్ అఫ్ డౌట్ (సందేహం వలన ప్రయోజనం ఇవ్వడం) ఇవ్వవచ్చు. ఒక పత్రం యొక్క విశ్వసనీయతపై సందేహం ఉన్న సందర్భంలో, మౌఖిక సాక్ష్యము ఆధారంగా దాని నిజాయితీని పరీక్షించాల్సి ఉంటుందని, దీని కోసం దరఖాస్తుదారుడికి అవకాశం కల్పించాల్సి ఉంటుందని జోడించాల్సిన అవసరం లేదు.

(ఐఐ) షెడ్యూల్డ్ తెగతో జాతిపరమైన సంబంధాలపై దృష్టి సారించే అనుబంధ పరీక్షను వర్తింపజేసేటప్పుడు, జాగ్రత్తగా వ్యవహరించాలి. కొన్ని దశాబ్దాల క్రితం, తెగలు తమ చుట్టూ జరుగుతున్న సాంస్కృతిక అభివృద్ధికి కొంతవరకు నిరోధకతను కలిగి ఉన్నప్పుడు, అనుబంధ పరీక్ష నిర్ణయాత్మక కారకంగా ఉపయోగపడుతుంది. అయితే, దీనితో వలసలు, ఆధునీకరణ మరియు ఇతర వర్గాలతో సంబంధాలు, ఈ వర్గాలు తెగ యొక్క సాంప్రదాయ లక్షణాలతో తప్పనిసరిగా సరిపోని కొత్త లక్షణాలను అభివృద్ధి చేసినది అంగీకరించుట , అందువల్ల దరఖాస్తుదారుడు షెడ్యూల్డ్ తెగ తో సంబంధాన్ని ఏర్పరచుకోవడానికి అనుబంధ పరీక్షను లిట్మస్ పరీక్షగా పరిగణించకపోవచ్చు. ఏదేమైనా, ఒక దరఖాస్తుదారు తాను షెడ్యూల్డ్ తెగలో భాగమని, ఆ తెగకు విస్తరించిన ప్రయోజనానికి అర్హుడినని చేసిన వాదన, అతని ప్రస్తుత లక్షణాలు అతని తెగ యొక్క విచిత్రమైన మానవశాస్త్ర మరియు జాతిపరమైన లక్షణాలు, దేవత, ఆచారాలు, వాడుక, వివాహ విధానం, మరణ వేడుకలు, మృతదేహాలను ఖననం చేసే పద్ధతి మొదలైన వాటితో సరిపోవడం లేదు అనే కారణంతో విస్మరించలేము. అందువల్ల, డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యము ధృవీకరించడానికి అనుబంధ పరీక్షను ఉపయోగించవచ్చు మరియు దావాను తిరస్కరించడానికి ఏకైక ప్రమాణంగా ఉండకూడదు."

(ప్రాధాన్యత జోడించబడింది)

అనుబంధ పరీక్ష ఎల్లప్పుడూ తప్పనిసరి మరియు/లేదా నిశ్చయాత్మకమైనది కాదని నిర్ధారణకు రావడానికి మేము ఇంతకు ముందు ఇలాంటి కారణాలను నమోదు చేశాము.

31. **ఆనంద్** [4] దావా లో తీసుకున్న నిర్ణయంలోని 19వ పేరా నిఘా విభాగం విచారణను ఆదేశించగలమని పునరుద్ఘాటించింది. దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన మెటీరియల్ పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తి చెందలేదు. ఈ అంశంపై, **జిల్లా కలెక్టర్, సతారా** [6] విషయంలో ఈ న్యాయస్థానం ఇచ్చిన తీర్పును మేము ఉపయోగకరమైన సూచనగా చేయవచ్చు. ఈ నిర్ణయాన్ని మాలో ఒకరు (సంజయ్ కిషన్ కౌల్, న్యాయమూర్తి.) రాశారు, ఇది ఎస్టీ నిబంధనలను, ముఖ్యంగా నియమం 12ను లోతుగా విశ్లేషణ 9వ పేరాలో, ఈ న్యాయస్థానం ఇలా పేర్కొంది:

> "9. -- పైన పేర్కొన్న నిబంధనలను చదవడం వల్ల నిఘా విభాగం పాత్ర ఊహించిన పాత్రతో పోలిస్తే పరిమితం చేయబడిందని తెలుస్తుంది. **మాధురి పాటిల్** దావా కింద [*మాధురి పాటిల్ వర్సెస్ కమర్., గిరిజన అభివృద్ధి, (1994)* 6 ఎస్సీసీ 241:1994 *ఎస్ సి సి (ఎల్ మరియు ఎస్) 1349]*, **పరిశీలన కమిటీకి అందించాల్సిన సహాయం ప్రతి సందర్భంలోనూ ఉండదు, కానీ దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యముతో పరిశీలన కమిటీ సంతృప్తి చెందకపోతే మాత్రమే.**"

(ప్రాధాన్యత జోడించబడింది)

32. అందువల్ల, ఇంతకుముందు గమనించినట్లుగా, **విజకుమార్** [3] కేసులో తీసుకున్న నిర్ణయాన్ని, కుల దావాను ధృవీకరించే ప్రతి సందర్భంలోనూ, దావాను నిఘా విభాగానికి పంపే ఆదేశం కుల పరిశీలన కమిటీకి ఉంటుంది అనే చట్టపరమైన సూత్రాన్ని నిర్దేశించే ఒక కట్టుబడి ఉండే పూర్వోదాహరణగా చదవలేము. ఎస్టీ నిబంధనల పథకం ప్రకారం, అఫినిటీ పరీక్ష ఈ దావాను నిఘా విభాగానికి పంపడం (రిఫర్) చేసినప్పుడు మాత్రమే అనుబంధ పరీక్ష నిర్వహించే విషయము తలెత్తుతుందని నిఘా విభాగం నిర్వహిస్తుంది. దర్యాప్తు కమిటీ, విచారణ నిర్వహించిన తరువాత, దావాను నిఘా విభాగానికి పంపకుండా, రికార్డులో సమర్పించిన విషయాలతో సంతృప్తి చెందినట్లయితే, కుల ధృవీకరణ పత్రానికి మంజూరు చేయాలనే ఆదేశం కుల పరిశీలన కమిటీకి ఉంటుంది. ముందు పేర్కొన్నట్లుగా, ఇచ్చిన దావాలో, పరిశీలన కమిటీ నిఘా విభాగం ద్వారా పరిమిత విచారణకు ఆదేశించవచ్చు. ఉదాహరణకు, ఒక దరఖాస్తుదారు తన రక్త సంభందీకులు మరియు పరిశీలన కమిటీకి మంజూరు చేసిన కుల చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రంపై ఆధారపడితే, సరైన విచారణ తర్వాత ధృవీకరణ పత్రం జారీ చేయబడిందని కనుగొన్న తర్వాత, అభ్యర్థించిన సంబంధం గురించి సందేహాన్ని కలిగిస్తుంది, అది నిఘా విభాగానికి విచారణ చేయమని మాత్రమే ఆదేశించవచ్చు.

33. ఇప్పుడు మనం, **శిల్పా విష్ణు ఠాకూర్ కేసు** [2] లోని వివాదాస్పద తీర్పుకు వద్దాం. పూర్తి ధర్మాసనం పరిశీలన కోసం రూపొందించిన ప్రశ్నలు 4వ పేరాలో ఈ విధంగా ఉన్నాయిః

> "(ఐ) ఒక వ్యక్తి యొక్క కుల దావాను నిర్ణయించడంలో అత్యున్నత పరిశీలన డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యముగా ఉండాలా లేదా ఉన్నత న్యాయస్థానం పేర్కొన్నట్లుగా, "మానవశాస్త్ర ఆధారాలు మరియు జాతి సంబంధ బంధుత్వం"; మరియు "కీలకమైన అనుబంధ పరీక్ష" అటువంటి నిర్ణయానికి సంబంధితమైనదా?
>
> (ఐఐ)(ఎ) ఒక నిర్దిష్ట కులానికి చెందినవాడని చెప్పుకునే వ్యక్తి సమర్పించిన పత్రాలు అవసరాన్ని తీర్చిన సందర్భాల్లో, ఉదాహరణకు, "ఠాకూర్" విషయంలో, ఒక అభ్యర్థి సమర్పించిన/దాఖలు చేసిన మరియు ఆధారపడిన అన్ని పత్రాలు అతని కులాన్ని "ఠాకూర్" గా సూచిస్తే, అప్పుడు, "కీలకమైన అనుబంధ పరీక్ష" కు సంబంధించి కుల దావాను ధృవీకరించకుండా, కుల దావాను ధృవీకరించాలా వద్దా?
>
> (బి) ఒక వ్యక్తి ఒక నిర్దిష్ట కుల దావా యొక్క అవసరాలను తీర్చడానికి ఏ పత్రాన్ని లేని సందర్భంలో, "కీలకమైన అనుబంధ పరీక్ష" ఆధారంగా దావాను పరిశీలించి, చెల్లుబాటు ధృవీకరణ పత్రం జారీ చేయవచ్చా?
>
> (సి) ఒక నిర్దిష్ట కులానికి చెందినవాడని చెప్పుకునే వ్యక్తి తనకు అనుకూలంగా కొన్ని పత్రాలను కలిగి ఉంటే మరియు/లేదా కీలకమైన అనుబంధ పరీక్షను పాక్షికంగా సంతృప్తి పరిచినట్లయితే , దావా ధృవీకరించబడగలదా మరియు అభ్యర్థి తన కుల ధృవీకరణ పత్రం ధృవీకరించబడటానికి అర్హులా?" ★

34. పూర్తి ధర్మాసనం యొక్క తీర్మానాలు 40వ పేరాలో నమోదు చేయబడ్డాయి. 40వ పేరాలోని నిబంధన (ఐ) లో, ఉన్నత న్యాయస్థానం రికార్డ్స్ పూర్తి ధర్మాసనం నియమం 12 (2) కింద, పరిశీలన కమిటీ, సమర్పించిన డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యాలతో సంతృప్తి చెందకపోతే, పాఠశాల, ఇల్లు మరియు ఇతరములు కలిగి ఉన్న దరఖాస్తును నిఘా విభాగానికి పంపాలని నమోదు చేసింది. పరిశీలన కమిటీ షెడ్యూల్డ్ వ్యవహరిస్తున్న ప్రతి సందర్భంలోనూ అని పూర్తి ధర్మాసనం పేర్కొనలేదు. ట్రైబ్ దావా, నిఘా విభాగానికి పంపాలి ,పేరా 40 లోని నిబందన (ఐఐ) (ఎ) లో, దరఖాస్తుదారు అనుబంధ పరీక్షను సంతృప్తి పరచారా అనే విషయముతో సహా మొత్తం సాక్ష్యము పరిశీలన కమిటీ పరిగణనలోకి తీసుకోవాలని పూర్తి ధర్మాసనం నమోదు చేసింది. ఇంతకుముందు జరిగినట్లుగా, దావాను నిఘా విభాగానికి పంపడం (రిఫర్) చేస్తే మాత్రమే అనుబంధ పరీక్షను ఆశ్రయించే విషయము తలెత్తుతుంది. వాస్తవానికి, పేరా 40 లోని నిబంధన (బి) లో, ఒక దరఖాస్తుదారు వద్ద ఎటువంటి డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యము లేనప్పటికీ, అది కుల దావాను చెల్లనిదిగా చేయదు, అని పూర్తి ధర్మాసనం పేర్కొంది. కారణం ఏమిటంటే, అటువంటి సందర్భంలో,

నియమం 12 లోని ఉప నియమం (2) వర్తిస్తుంది మరియు నిఘా విభాగం అనుబంధ పరీక్షతో సహా విచారణ నిర్వహించాల్సి ఉంటుంది. అటువంటి సందర్భంలో కూడా, **ఆనంద్**[4] దావా లోని పేరా 20 లోని నిబంధన (2) లో పేర్కొన్న విధంగా అనుబంధ పరీక్ష ఏ విధంగానూ నిశ్చయాత్మకమైనది కాదు. అదే పేరాలోని నిబంధన (సి) లో, ఉన్నత న్యాయస్థానం పూర్తి ధర్మాసనం కూడా దరఖాస్తుదారుడు అనుబంధ పరీక్షను పాక్షికంగా సంతృప్తిపరిచినప్పటికీ, రికార్డులో ఉన్న సాక్ష్యము యొక్క స్వభావాన్ని బట్టి, దావాను ధృవీకరించే అధికారం పరిశీలన కమిటీకి ఉందని పేర్కొంది. అందువల్ల, నిబంధన (సి) ప్రకరం అనుబంధ పరీక్ష నిశ్చయాత్మకమైనది కాదు అనే ప్రాతిపదికన కొన సాగుతుంది.

35. మొత్తంగా వివాదాస్పద తీర్పులోని 40వ పేరాను చదివినప్పుడు, అనుబంధ పరీక్ష యొక్క నిశ్చయాత్మక స్వభావం గురించి పూర్తి ధర్మాసనం ఒక నిర్ధారణను నమోదు చేసిందని మేము నిర్ధారించలేము. నిఘా విభాగం సూచించడం మరియు ప్రతి సందర్భంలోనూ అనుబంధ పరీక్షను నిర్వహించడం తప్పనిసరి అని ఈ ఫలితాన్ని అర్థం చేసుకోలేము. ఏదేమైనా, ఈ తీర్పులో మేము నమోదు చేసిన కారణాల వల్ల, "దావా యొక్క ఖచ్చితత్వాన్ని నిర్ణయించడంలో అనుబంధ పరీక్ష ఒక అంతర్భాగం" అనే ఆక్షేపిత తీర్పులోని పరిశీలనను మేము అనుమోదించమని మేము స్పష్టం చేస్తున్నాము.

తీర్మానాలు

ఈ విధంగా, ముగించడానికి, మేము ఈ క్రింది విధంగా నమ్ముతాముః

(ఎ) పరిశీలన కమిటీ విచారణ నిర్వహించిన తరువాత దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన విషయాలతో సంతృప్తి చెందకపోతే మాత్రమే, దావాను నిఘా విభాగానికి పంపవచ్చు . దావాను నిఘా విభాగానికి పంపేటప్పుడు, పరిశీలన కమిటీ దరఖాస్తుదారు సమర్పించిన విషయాలతో సంతృప్తి చెందలేదని నిర్ధారణకు రావడానికి సంక్షిప్త కారణాలను నమోదు చేయాలి. దావాను రిఫర్ (పంపిన)చేసిన తర్వాతే విచారణ చేయడానికి నిఘా విబాగానికి, అనుబంధ పరీక్ష నిర్వహించడానికి ఒక సందర్భం ఏర్పడుతుంది.

(బి) మనం నమోదు చేసిన కారణాల వల్ల, అనుబంధ పరీక్ష ఏ విధంగానూ నిశ్చయాత్మకమైనది కాదు. నిఘా విభాగం ద్వారా అనిబంధ పరీక్ష నిర్వహించినప్పుడు, కుల ప్రామాణికత దావాను నిర్ణయించడానికి పరిశీలన కమిటీ పరిశీలన విలువను కలిగి ఉన్న అన్ని ఇతర విషయాలతో పాటు పరీక్ష ఫలితాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి; మరియు

(సి) సంక్షిప్తంగా, అనుబంధ పరీక్ష అనేది కుల దావాను నిర్ణయించడానికి ఒక లిట్మస్ పరీక్ష కాదు మరియు ప్రతి సందర్భంలోనూ కులం లేదా తెగ దావా యొక్క ఖచ్చితత్వాన్ని నిర్ణయించే ప్రక్రియలో ఇది ఒక ముఖ్యమైన భాగం కాదు.

37. అప్పీళ్లు/ఎస్ఎల్పీలను తగు విధముగా ధర్మాసనం ముందు ఉంచాలని రిజిస్ట్రీని ఆదేశిస్తున్నాం.

న్యాయమూర్తి

(సంజయ్ కిషాన్ కౌల్)

న్యాయమూర్తి

(అభయ ఎస్. ఓకె)

న్యాయమూర్తి.

(మనోజ్ మిశ్రా)

న్యూ ఢిల్లీ;

మార్చి 24,2023.